

CÓMO NO

informatieblad
TILBURG-MATAGALPA

- Staatssecretaris beaamt succesvolle formule stedenbanden • Portal Nicaragua •
- Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk • Van papier tot vlinder •

Drie decennia later
hoe de revolutie het leven
van Jorge sandinisten tekende

¡Cómo No!, het informatieblad over de stedenband, wordt uitgegeven door de Stedenband Tilburg-Matagalpa.

¡Cómo No! verschijnt vier maal per jaar met een oplage van 800 exemplaren.

Voor een gratis abonnement kunt u zich wenden tot de Stedenband Tilburg-Matagalpa:

Adres: Spoorlaan 346
5038 CC Tilburg

Tel: 013-5368706

E-mail: stedenband@tilburg-matagalpa.nl

Web: www.tilburg-matagalpa.nl

Bank: 2783514

De Stedenband is geregistreerd bij ANBI (Algemeen Nut Beogende Instellingen).

Redactie

Marian van Stiphout

Toon Oomen

Miranda van der Klaauw

Karin Kraaijvanger

Wendy Sprangers

Herman Fitters

Maya Engels

Rik Kamerik

Bewerking foto's

Coen Wever

Lay-out

HD ontwerp • Tilburg • www.hdontwerp.nl

Foto voorpagina

onbekend;

n.a.v. het artikel Drie decennia later

Hoe de revolutie het leven van jonge sandinisten tekende van Jetske Hylkema

Drukwerk

Drukkerij Mezclado

Afwerking

de Bundel

ISSN: 0920 2315

Redactioneel

Applaus

Wat een loftuigen in het vorige nummer! Daar was ik wel even stil van. En ja, het is waar dat ik alle honderd nummers van dit blad heb meegemaakt, erger nog, me met alle honderd nummers heb bemoeid. Ik geloof dat dit zelfs de eerste keer was dat ik niet alles had gelezen vóór de verschijningsdatum. Ik heb die dag rondgelopen met een grote glimlach op mijn gezicht.

Niet helemaal terecht, want ik ben bij lange na niet de enige die de ¡Cómo No! maakt tot wat hij is. In het colofon hiernaast staat een rijtje namen onder 'redactioneel'. Dat rijtje namen is de laatste tijd erg gegroeid en daar wordt mijn glimlach nog groter van, vooral omdat die namen ook nog eens overal in het nummer verspreid staan. Nieuwe redactieleden, dat is verwenerij, redactieleden die enthousiast meedenken, met leuke nieuwe ideeën komen en dan ook nog 'ns op tijd alle beloofde stukken af hebben, dat is verrukkelijk, hemels. Bovendien doen ze het helemaal vrijwillig, onbezoldigd en dat is wel wat waard. Een applaus?

Op internet las ik ergens dat vanwege het Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk de week van 11 tot 18 september uitgeroepen is tot Week van het Applaus. Alweer een glimlach, dit keer meer een giechelglimlach. Wat een gek initiatief! Wie is er überhaupt ooit op het idee gekomen om handen (pootjes?) tegen elkaar te slaan als blijk van waardering? Niemand die dat weet. Applaus, je kunt er geen droog brood voor kopen. Maar toch ... het schijnt iets met je te doen, je wordt er blij van, je voelt je gewaardeerd, sommigen zijn zelfs verslaafd aan applaus. Dus toch applaus.

Weet je wat? Ik ga niet wachten tot 11 september. Ben je gek, applaus hoort spontaan te komen. Vandaag wil ik heel hard klappen voor alle vrijwilligers in de redactie, voor Toon, voor Karin, voor Wendy, voor Herman, voor Hans, voor Maya en vooruit, ook voor Rik, al zit die er pas sinds dit nummer bij. Geen ovatie na uitvoering van een stuk, na het zingen van een lied of na een geslaagde goocheltruc maar zomaar midden op een mooie dag in maart, voor hun inzet: een soort oeuvreprijs. Bravo!

Marian

Inhoud

Uitgevoerde projecten 2010	Miranda van der Klaauw	3
Drie decennia later	Jetske Hylkema	5
Staatssecretaris beaamt succesvolle formules stedenbanden	Miranda van der Klaauw	8
Portal Nicaragua	Wendy Sprangers	9
Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk	Diverse redactieleden	10
Wat weten we eigenlijk van de oostkust van Nicaragua? [2]	James J. Weijters	16
Van papier tot vlinder	Rik Kamerik	17
Erik	Maaïke Huijsing	20
Nicaragua Nu	Marian van Stiphout	22
Voor de tiende keer	Frans Couwenberg	23
Koen Wessing 1942-2011	Marian van Stiphout	24
Kort Nieuws en Agenda		25
Dé foto van ¡Cómo No!	Koen Wessing (m.d.a. HH)	28

Uitgevoerde projecten in 2010

De Stedenband organiseert tal van voorlichtingsactiviteiten en zamelt geld in voor projecten in Matagalpa. Hoewel beide doelstellingen van belang zijn, is het logisch dat u benieuwd bent naar de resultaten in Nicaragua. Hierbij een actueel overzicht.

De projecten zijn gefinancierd met Tilburgse gelden, maar wij maken gebruik van verdubbelingsregelingen via het Landelijk Beraad Stedenbanden. Dat kan zijn via de KPA-regeling (tot en met 2010) of uit het programma Caminando Juntos (in samenwerking met Hivos). Die gelden zijn met name bestemd voor onderwijs, moeder- en kindzorg en economische ontwikkeling. Verdubbeling is niet voor elk project mogelijk. Toch kiest de Stedenband ervoor om sommige kansarme groepen te blijven steunen.

Onderwijs

'Alle kinderen naar school' (millenniumdoel 2): levering van schoolpakketten, ondersteuning van docenten in ruraal gebied en faciliteren van workshops over de onderwijspraktijk - ruim 1000 nieuwe kinderen gaan naar school - bedrag 22.080 dollar.

In het eerste kwartaal van 2011 wordt nog gewerkt aan de bouw en reparatie van klaslokalen in ruraal gebied, met het budget van 2010. Dat bedrag is hier nog niet opgenomen.

Vanuit andere donoren worden op school maaltijden verstrekt, melk uitgedeeld, moestuinen aangelegd, schoolbibliotheken gefinancierd, werkende kinderen begeleid en van beurzen voorzien en ouders ondersteund. De Nicaraguaanse overheid neemt de kosten voor het personeel en voor sommige infrastructurele projecten voor haar rekening.

ANDEN onderwijsvakbond: bijscholing van veertig docenten in samenwerking met de pabo en de universiteit UNAN - 10.780 dollar (uitvoering in eerste kwartaal 2011).

Middelbare school INEP: aanschaf van audiovisuele materialen ter verbetering van het onderwijs. INEP heeft zelf gezorgd voor het geschikt maken van het lokaal en de scholing over het gebruik van de apparatuur aan de docenten - 4.000 dollar.

Economische ontwikkeling

FUMDEC: uitbreiding project scholing en microkrediet met vijf nieuwe gemeenschapsbanken voor vijftig nieuwe vrouwen op het platteland (het kredietgedeelte blijft in Nicaragua rouleren) - 10.000 dollar.

FUMDEC: project scholing en microkrediet voor 500 vrouwen in de stad (het kredietgedeelte is hier uitgezet als lening vanuit Nederland) - 100.000 dollar (waarvan 60.000 dollar krediet).

CAFENICA: financiering van een marktonderzoek naar het opzetten van een koffiebranderij - 37.400 dollar (project is nog in behandeling, start verwacht in 2011).

Vrouwen en gezondheid

Casa Materna Matagalpa: bijdrage aan de opvang van 900 vrouwen met een risico-zwangerschap en aan voorlichtingsactiviteiten - 6.300 dollar.

FUNAC: maandelijkse bijeenkomsten voor 400 vrouwen in arme wijken van de stad, met voorlichting over borst- en baarmoederhalskanker - 3.378 dollar. >>

een zwangere vrouw in het Casa Materna
foto: Jan Duijvekam jr.

Cuenta Conmigo: ondersteuning van en kennisoverdracht aan psychiatrische patiënten en hun families, inrichting van hun pand en opzetten van een wasserette - 13.943 dollar.

Sport: laatste bijdrage voor de sportopleiding aan de universiteit UNAN, in samenwerking met de vrouwenorganisatie Colectivo de Mujeres - 3.150 dollar.

Milieu

Project moestuinen ten behoeve van honderd arme families in de wijk Sor María Romero, in samenwerking met de universiteit UNAN - 7.042 dollar.

Moeder- en kindzorg

De bouw van het Moeder- en Kindcentrum gaat in 2011 plaatsvinden. Het totale budget bedraagt 375.000 euro (ingezameld in de jaren 2008, 2009 en 2010).

Veel dank aan alle donateurs! Indien u wilt blijven steunen, weet dan dat uw giften aftrekbaar zijn voor de belasting; onze stichting heeft een ANBI-status (dat staat voor Algemeen Nut Beogende Instelling).

Voor de volledigheid: van alle ingezamelde gelden wordt (behalve bij noodhulp) 10% ingehouden voor projectadministratiekosten: 5% voor de organisatie in Tilburg en 5% voor de organisatie in Matagalpa. Hiermee garanderen wij een goed en zorgvuldig beheer van de fondsen.

Miranda van der Klaauw

project moestuinen
foto: UNAN, Matagalpa

Jetske Hylkema behaalde onlangs een master in Latijns-Amerika Studies bij het CEDLA in Amsterdam. Bijna vier jaar geleden kwam zij voor het eerst in contact met Nicaragua door haar deelname aan een bouwbrigade van de stedenband Den Haag-Juigalpa (SIS). Daarna bleef ze actief voor de SIS; ze begeleidde groepen in Juigalpa en werkte een tijd op het kantoor. Vorig jaar deed Jetske drie maanden veldwerkonderzoek in Nicaragua voor haar masterscriptie over de invloed die de persoonlijke ervaringen van jonge sandinisten tijdens de revolutie hebben op hun huidige politieke affiliatie. Dit artikel geeft haar bevindingen weer.

Aanleiding en doel van het onderzoek

Tijdens mijn verblijven in Nicaragua viel het mij op dat de revolutie nog zo sterk aanwezig is in de Nicaraguaanse samenleving wat tot op zekere hoogte versterkt wordt door de terugkeer van het Sandinistisch Front voor de Nationale Bevrijding (Frente Sandinista de Liberación Nacional, FSLN) als regerende partij. Hierdoor ben ik nieuwsgierig geworden of de revolutie ook nog steeds van invloed is op de steun voor het FSLN; de partij is immers nooit van het Nicaraguaanse politieke toneel verdwenen. In de loop der jaren is de Nicaraguaanse revolutie uitgebreid wetenschappelijk onderzocht. Er bestaat echter weinig wetenschappelijk onderzoek naar de mens achter de revolutie en hoe dit kan bijdragen tot een beter begrip van de huidige politieke situatie.

Om dit te onderzoeken heb ik 21 personen geïnterviewd uit vier verschillende Nicaraguaanse steden (Juigalpa, Managua, Matagalpa en León). Deze personen waren jong toen ze zich bij de revolutionaire strijd aansloten; ze zijn nu van middelbare leeftijd en identificeren zich nog allemaal met het sandinisme. Ik heb hen onder andere gevraagd naar hun huidige perceptie van de revolutie, hun drijfveren om zich bij de revolutionaire strijd aan te sluiten, hun toekomstvisie van het land voor, net na en in het heden en hun perceptie van het sandinisme toen en nu. Hoewel ik geen vragen heb gesteld over het FSLN of de politiek, werden deze thema's door alle geïnterviewden genoemd. Mijn onderzoek zou niet mogelijk zijn geweest zonder de open houding en het vertrouwen dat zij mij gaven. Om privacyredenen zijn hun namen gefingeerd.

Huidige perceptie op de revolutie

Bijna alle geïnterviewden gebruikten een positieve beschrijving, het merendeel van hen gebruikte het woord trots, toen hen gevraagd werd hoe ze zich voelden om deel uit te maken van de strijd van het FSLN: een gevoel dat de meesten van hen hebben behouden. Trots is een emotie die refereert naar de moraliteit wat betekent dat een groot deel van de geïnterviewden de revolutie nog steeds als moreel juist beschouwd. Eén van de belangrijkste redenen voor deze perceptie lijkt de economische hulp van de VS aan de contrarevolutie te zijn.

Bij de geïnterviewden bestaat het gevoel dat door de VS de revolutie niet de kans kreeg om zich te ontwikkelen en dat zij deels als schuldig worden gezien voor hetgeen de contrarevolutie op persoonlijk, familiair en landelijk niveau veroorzaakte. Het verhaal van Oscar, een NGO-medewerker uit Managua die zich in 1980 op veertienjarige leeftijd aansloot bij de strijd, bevestigt dit: 'Het was een goed project dat werd geaborteerd. Ik geloof dat een revolutie zonder de oorlog die door de VS werd opgelegd betere gevolgen zou hebben gehad voor Nicaragua. En misschien, misschien zouden we een ander land zijn.' Het effect van de revolutie op persoonlijk niveau is echter op verschillende manieren zichtbaar; sommige geïnterviewden kijken er met trots op terug terwijl anderen gemengde gevoelens hebben. Om te begrijpen waar deze gevoelens vandaan komen begin ik bij het begin: hun drijfveren om zich bij de revolutionaire strijd aan te sluiten.

Drijfveren om zich bij de revolutionaire strijd aan te sluiten

Uit mijn onderzoek komt naar voren dat de persoonlijke en familiale situatie de primaire drijfveren waren om zich bij de revolutionaire strijd aan te sluiten en dat de ideologische drijfveren een secundaire rol speelden. Van de ideologische drijfveren lijkt het gevoel van onrechtvaardigheid het belangrijkste te zijn. De geïnterviewden beschouwden hun persoonlijke situatie als onrechtvaardig: ze waren vaak arm, er waren weinig mogelijkheden om zich te ontwikkelen door de beperkte toegang tot onderwijs en de repressie van de Nationale Garde richtte zich met name op de jeugd. De familie speelde op verschillende manieren ook een belangrijke rol: de geïnterviewden waren afkomstig uit >>

Jetske Hylkema
foto: Karola Schrauwen

een anti-somocistische familie, familieleden waren al betrokken bij de strijd of ze waren gemarteld of vermoord. De revolutionaire strijd wist het gevoel van onrechtvaardigheid wat op persoonlijk en familiair niveau werd gevoeld te verbinden met de onrechtvaardigheid op landelijk niveau door hiervoor een verantwoordelijke aan te wijzen -de door de VS gesteunde dictatuur van Somoza - en door hen de wapens te geven om deze onrechtvaardigheid te bestrijden. Op deze manier verbond de revolutionaire strijd de verdediging van de familie met de verdediging van het land tegen de dictatuur.

De versterking en verzwakking van de moraliteit van de revolutie

Omdat een gedeelte van de geïnterviewden met gemengde gevoelens terugkijkt op de revolutie, heb ik elementen geanalyseerd die de moraliteit van de revolutie versterkten en elementen die deze verzwakten. Als versterkende elementen heb ik de triomf van de revolutie (die voor bijna alle geïnterviewden als onverwacht kwam), de relatie met andere sandinisten (die door allen werd beschreven als een van broederschap), de aanwezigheid van andere actoren in het revolutionaire proces (doordat zovelen naar Nicaragua kwamen om het revolutionaire proces te steunen voelden zij zich gesterkt in het gevoel dat ze het bij het juiste eind hadden) en de contrarevolutie in abstracte zin (de revolutie was immers moreel juist en de contrarevolutie betekende een bedreiging hiervan) beschouwd.

Het zijn in het algemeen de gevolgen van de contrarevolutie die de moraliteit van de revolutie verzwakten: het menselijke verlies, het effect op de persoonlijke moraal, de polarisatie in de bevolking en de ontevredenheid met de revolutionaire regering. Het is interessant om te zien dat de drijfveren waardoor de revolutionaire actoren zich bij de revolutionaire strijd aansloten, de persoonlijke en familiale drijfveren, dezelfde drijfveren zijn waardoor sommigen meer afstand namen van de moraliteit van de revolutie. Door de contrarevolutie kon de verdediging van het land, beter gezegd de verdediging van de revolutie, tot het verlies van familieleden en persoonlijke onrechtvaardigheid leiden. Ook kwam het voor dat iemand in die tijd iets deed wat op abstract niveau als juist en vaderlandslievend werd beschouwd (de verdediging van de revolutie tegen de contrarevolutionairen) maar dat bepaalde daden op een concreter niveau een onrechtvaardig gevolg hadden (de dood van onschuldige personen); het 'goede' doen kon heel pijnlijke en ongewenste gevolgen hebben. Víctor, een universitair docent uit Juigalpa die zich in 1975 op negentienjarige leeftijd bij de strijd aansloot, vertelde over de pijn die de polarisatie in de samenleving teweeg bracht: 'In de oorlog stierven 10.000 sandinisten en 20.000 contra's, dat waren er 30.000 van ons.' De revolutionaire regering werd aan het einde van de revolutie vaak als autoritair en weinig geïnteresseerd in de belangen van de bevolking gezien. In het algemeen wordt dan ook beschouwd dat door de contrarevolutie de revolutie tot haar einde werd gebracht.

De invloed van de persoonlijke ervaringen op de huidige politieke affilatie

Hoewel de effecten van de revolutie op persoonlijk vlak erg van elkaar verschillen, zijn er ook zekere modellen en overeenkomsten zichtbaar. Zo geven

het revolutiemuseum in León
foto: Jetske Hylkema

sandinisten eind jaren zeventig

sandinisten vieren de overwinning,
Managua 1979

alle geïnterviewden aan dat ze het sociale idee van de revolutie hebben behouden (het opkomen voor de zwakkeren in de samenleving), benadrukken ze dat ze blij zijn dat de oorlog is geëindigd en dat er eenheid in het land dient te bestaan. Hun ervaringen beïnvloeden hun toekomstvisie van het land en hun politieke affiliatie. In dit onderzoek is de politieke affiliatie onderverdeeld in drie meetbare elementen: de politieke ideologie, de partijbetrokkenheid en het stemgedrag. Een gebruikelijke en populaire manier om de politieke ideologie van een persoon of een politieke partij te meten is de links-rechts verdeling. In vergelijking met andere Centraal-Amerikaanse landen neemt de ideologische distributie van de Nicaraguanen veel extremere vormen aan wat een goede indicator is van de polarisatie in het land; het percentage Nicaraguanen dat zich links of rechts positioneert ligt veel hoger dan bij de andere landen. Door de aard van de revolutie en het behouden van de sociale betrokkenheid, is het waarschijnlijk dat de geïnterviewden zich ook als links beschouwen.

De revolutie heeft ook invloed op de partijbetrokkenheid en het stemgedrag. Hoewel het grote aantal Nicaraguanen dat aangesloten is bij een politieke partij duidt op een grote partijbetrokkenheid, sympathiseert slechts veertig procent van hen zich met een politieke partij. Sinds de presidentsverkiezingen van 1990 is het aantal stemmen voor het FSLN redelijk constant gebleven: tussen de 37.8 en 42.3 procent. Dit betekent echter niet dat iedereen die op het FSLN stemt het altijd met de partij eens is, zoals ook in de interviews naar voren kwam. Een gedeelte van de geïnterviewden, met name de personen die trots op de revolutie terugkijken en met hoop naar de toekomst van het land kijken nu het FSLN regeert, is nog nauw bij de partij betrokken en blijft hieraan ook loyaal. Jorge, een timmerman uit León die zich in 1977 op vijftienjarige leeftijd bij de strijd aansloot: 'Uit principe, is onze stem altijd voor het Sandinistische Front.' Het andere gedeelte, dat met gemengde gevoelens naar de revolutie en de toekomst van het land kijkt, heeft meer afstand van het FSLN genomen maar blijft op het FSLN stemmen omdat ze geen ander alternatief zien. Oscar: 'Ik stem altijd op het Frente, ik zeg niet dat het altijd zo zal zijn, omdat alles zijn limiet kent. Ik heb geen andere keuze. Vanaf het moment dat ik kan stemmen heb ik op het Frente gestemd en ik denk dat ik dit ook in november zal doen. Maar het is niet voor een Frente waar ik honderd procent achtersta.'

Het is interessant om te zien dat de Vernieuwende Sandinistische Beweging (Movimiento Renovador Sandinista, MRS), een partij die zich in 1994 onder leiding van onder anderen Sergio Ramírez van het FSLN afsplitste, voor veel sandinistische revolutionaire actoren geen alternatief lijkt te zijn. Dit geldt veel minder voor de jongere generaties die de revolutie niet direct hebben meegemaakt. Een verklaring hiervoor lijkt de sterke aanwezigheid van het FSLN in het sociale geheugen van de revolutie maar ook de sterke emotionele betrokkenheid die de sandinistische revolutionaire actoren met de revolutie en de partij hebben. De verschillen die er bestaan in de partijbetrokkenheid en het stemgedrag hebben dan ook invloed op hun huidige perceptie van het sandinisme.

Politiek versus sociaal sandinisme

Het sandinisme vindt zijn oorsprong in het FSLN en is intiem met deze partij verbonden. Alle geïnterviewden gaven aan dat het sandinisme veranderd is sinds het einde van de revolutie. Zo is het nu bijvoorbeeld veel makkelijker om lid van de partij te worden; in de beginjaren van het revolutionaire decennium was dit een privilege en het resultaat van een grote inzet. Als gevolg bevinden zich, volgens de geïnterviewden, meer opportunisten onder de sandinisten. Hun verhalen tonen aan dat het sandinist zijn iets meer impliceert dan alleen lid zijn van één van de sandinistische politieke partijen, in het bijzonder het FSLN. Om het verschil aan te geven omschreven de geïnterviewden zich als 'ware' en 'authentieke' sandinisten.

Maar waaruit bestaat dit 'ware'? Er was een groot onderscheid aan antwoorden toen de geïnterviewden 'hun' betekenis van het sandinisme gaven. In de eerste plaats toont dit aan dat het sandinisme, in tegenstelling tot de populaire visie, geen heterogene groep vertegenwoordigt. In de tweede plaats laat dit zien dat het sandinisme iets heel persoonlijks is. Op basis van alle gegevens heb ik twee verschillende vormen van sandinisme gedefinieerd: het politieke en het sociale sandinisme. Het politieke sandinisme is een politieke filosofie of stroming die sterk verbonden is met het FSLN zoals Pedro, een werkloze uit León die zich in 1977 op veertienjarige leeftijd bij de revolutionaire strijd aansloot, vertelt: 'Voor mij is [het sandinisme] het Sandinistisch Front en ik beschouw mijzelf sandinist tot mijn dood.' Het sociale sandinisme omvat eveneens politieke elementen maar kan in het algemeen als een sociale filosofie of stroming beschouwd worden die haar basis vond in de sociale elementen van het sandinisme zoals Félix, een gepensioneerd uit Juigalpa die zich in 1977 op negentienjarige leeftijd bij de strijd aansloot, aangeeft: 'We hebben altijd het idee behouden dat je de principes van dat eerste moment, wat wij dachten te bereiken in dit land ,moet koesteren. Dat is het idee dat ze ons nalieten.'

De politieke sandinisten zijn nog erg loyaal aan het FSLN en kijken met trots op de revolutionaire periode terug, terwijl de sociale sandinisten meer afstand van de partij hebben genomen en met gemengde gevoelens op de revolutie terugkijken. Daarnaast beschouwen de politieke sandinisten de relatie met de andere sandinisten nog steeds als een van broederschap terwijl deze voor de sociale sandinisten minder intens is geworden dan ten tijde van de revolutie. Het verschil tussen de politieke en sociale sandinisten is meer zichtbaar in hun relatie met personen die niet sandinist zijn, alhoewel het 'gemanipuleerd of gebruikt worden door liberale partijen' vaker door de politieke sandinisten werd genoemd. Hoewel het in eerste instantie lijkt dat het concept van het politieke sandinisme overeenkomsten heeft met het danielisme moeten we beide zaken niet verwarren. Het danielisme is een definitie gemaakt door de tegenstanders van zijn politiek en refereert naar het sandinisme en de democratie volgens Daniel Ortega. Volgens deze definitie is de leus van het danielisme, dat het doel de middelen heiligt. Alhoewel de politieke sandinisten een sterke band voelen met het FSLN, betekent dit niet dat ze blindelings haar politiek volgen. Wel kan gesteld worden dat de sociale sandinisten meer waarde hechten aan de waarborging van een andere erfenis van de revolutie: de democratie.

Conclusie

Mijn onderzoek heeft aangetoond dat, drie decennia na de triomf van de revolutie, de revolutie niet alleen erg aanwezig is in de Nicaraguaanse samenleving maar ook in het denken en het hart van de revolutionaire actoren; de revolutie heeft hun leven getekend. De effecten van de revolutie op persoonlijk niveau zijn echter verschillend en beïnvloeden onder andere hun huidige perceptie op de revolutie, hun huidige politieke affiliatie en hun huidige perceptie van het sandinisme. In bredere zin kan gesteld worden dat het sociale idee één van de belangrijkste erfenissen van de revolutie lijkt te zijn; veel mensen zetten zich via hun (vrijwilligers)werk nog steeds in voor de zwakkeren in de samenleving. Hoewel Nicaragua een sterk gepolariseerde samenleving is, ruwweg verdeeld in sandinisten en anti-sandinisten, benadrukken de geïnterviewden de eenheid die er in hun land dient te bestaan omdat ze tenslotte allemaal Nicaraguanen zijn.

Jetske Hylkema

Staatssecretaris beaamt succesvolle formule stedenbanden

De Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) heeft de Nederlandse hulp aan Nicaragua geëvalueerd voor de periode 2005-2008. Het werk van de stedenbanden is als deelstudie hierin meegenomen. In de begeleidende brief bij het onlangs verschenen rapport beaamt staatssecretaris Ben Knapen dat de inzet van medefinancieringsorganisaties (MFO's) en stedenbanden succesvol is gebleken. 'Zij behaalden concrete resultaten op de beoogde terreinen van maatschappijopbouw, lobby, armoedebestrijding en de positie van vrouwen in Nicaragua', aldus de staatssecretaris.

De programma's die zich richten op de versterking van het lokaal bestuur in Nicaragua zijn van groot belang. Daarnaast is ook de invloed hiervan op de ontwikkeling van het basis- en beroepsonderwijs zeer relevant. Maar de programma's van de stedenbanden hebben niet alleen effect in Nicaragua. Eén van de conclusies is dat de inwoners van alle betrokken Nederlandse gemeenten actiever zijn geworden. Ook het aantal organisaties, betrokken bij de stedenbanden, is toegenomen.

Een opvallende conclusie is ook dat een bezoek aan de partnergemeente een belangrijke motiverende werking blijkt te hebben voor deelnemers om zich in Nederland voor de stedenband in te zetten. Hiermee wordt duidelijk de kracht aangetoond van de directe link die er bestaat tussen de projecten in zustersteden in Nicaragua en draagvlakversterking in Nederland.

Interessant is dus dat de stedenbandformule zowel op nationaal niveau, via het Landelijk Beraad Stedenbanden, als op lokaal niveau werkt. Ook Tilburg mag zich deze conclusie aantrekken. De stedenband tussen Tilburg en Matagalpa bestaat dit jaar 27 jaar en heeft in die tijd niet stil gestaan. Het rapport stelt: 'Uit de analyse van de onderzochte samenwerkingsrelaties Zoetermeer-Jinotega, Doetichem-La Libertad en Tilburg-Matagalpa, blijkt dat er een breed draagvlak

is voor deze stedenbanden'. De stedenbanden proberen nu ook als katalysator voor lokale economische ontwikkeling te fungeren. Deze doelstelling staat de laatste jaren centraal. In een groot aantal gemeenten participeren bedrijven inmiddels actief. In Tilburg is de Rabobank actief betrokken bij projecten in Matagalpa ter ondersteuning van kleine koffieboeren, moestuinen voor wijkbewoners en microkrediet voor vrouwen.

De evaluatie maakt duidelijk dat de projecten en programma's van de stedenbanden een grote meerwaarde hebben vanwege de structurele resultaten die ermee worden bereikt.

De rapporten van de evaluatie zijn te vinden op de website van de IOB: www.minbuza.nl/iob

Miranda van der Klaauw

Hoge ogen voor LOGO South

Via het LOGO South programma werken vijftig Nederlandse gemeenten en waterschappen aan de versterking van het lokaal bestuur in 17 ontwikkelingslanden. Zij stellen hun expertise beschikbaar aan gemeenten in ontwikkelingslanden voor het opzetten van bevolkingsadministraties, afvalinzameling en -verwerking, het leveren van goed drinkwater en het stimuleren van lokale economische ontwikkeling. Een mooier programma kun je niet wensen voor een betere ontwikkelingssamenwerking, ware het niet dat het flink bedreigd wordt. Door ons eigen kabinet nota bene.

In december 2010 heeft namelijk een meerderheid van de Kamer ingestemd met een amendement van Ewoud Irrgang (SP) en Klaas Dijkhoff (VVD), waarin het budget van 5,5 miljoen euro voor 2011 wordt overgeheveld van het LOGO South programma naar Aidsbestrijding.

Ok, de woorden HIV/AIDS klinken misschien wat ernstiger dan 'inkorten op ontwikkelingssamenwerking' maar de gevolgen zijn hoe dan ook dramatisch. Op deze manier verliest het LOGO South programma namelijk zijn hele budget voor 2011.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) beheert het budget; directeur Peter Knip is erg verantwoordigd en gaat de strijd aan. Gelukkig maar, want het programma heeft tot nu toe erg goede resultaten gehaald. Juist de specifieke,

gemeentelijke kennis en de basis van gelijkwaardigheid zorgen ervoor dat de gemeenten betere ondersteuning kunnen geven aan lokale overheden in ontwikkelingslanden dan traditionele hulporganisaties of consultants.

Maar de teleurstelling ten opzichte van de Tweede Kamer is groot, zeker omdat in april 2010 het ministerie nog vol lof was over de kwaliteit van het programma. Inmiddels had de VNG ook hoge verwachtingen gewekt bij lokale overheden in ontwikkelingslanden. Tevens ontstaat nu de kans dat gemeenten weer hun eigen ding doen zonder met elkaar in VNG verband hun activiteiten af te stemmen en zonder professionele begeleiding. Maar Peter Knip laat het er niet bij zitten en gaat opnieuw in gesprek met het ministerie. Hopelijk komen daar niet opnieuw valse verwachtingen uit voort en kan het LOGO South-programma weer hoge ogen gaan gooien in de ontwikkelingslanden.

Karin Kraaijvanger

burgemeester Sadrach Zeledón en Frans Couwenberg
foto: Jan Duijvekam jr.

foto: Miranda van der Klaauw

Extra wrang is het dat de Tweede Kamer in december, ondanks deze positieve evaluatie, het LOGO South-programma voor ontwikkelingssamenwerking van gemeente tot gemeente heeft stopgezet. Het programma wordt gefinancierd door het ministerie van Buitenlandse Zaken en wordt uitgevoerd door VNG International. De Nederlands-Nicaraguaanse stedenbanden zijn van mening dat er met dit besluit sprake is van onbehoorlijk bestuur; er is geen ruimte voor een fatsoenlijke afbouw en overdracht van de programma's aan de Nicaraguanen. Voor meer informatie over het LOGO South-programma kunt u terecht op de website van VNG International: www.vng-international.nl (klik op 'our work' en dan op LOGO South Programme).

Portal Nicaragua

Egypte heeft ook de jongeren van Nicaragua wakker geschud

In artikel 147 van de Nicaraguaanse Grondwet staat dat het niet mogelijk is om je voor twee opeenvolgende termijnen kandidaat te stellen als president. President Ortega wil deze wet ontwijken en zich op 6 november van dit jaar op een illegale manier een tweede periode achter elkaar verkiesbaar stellen. Ortega kreeg vorig jaar namelijk van de hoogste rechtbank in het land, waarin veel aanhangers van Ortega zitten, gedaan dat hij zich nog een keer herkiesbaar kon stellen.

Op de vraag hoe de Matagalpino's reageerden op de mars van 25 november waar vrouwen in het kader van de internationale dag tegen geweld tegen vrouwen in hun blote, kleurig beschilderde, lijf door de straten van Matagalpa liepen, antwoordde Odelba (één van de deelnemers):
'We kregen positieve en negatieve reacties op onze actie. De reacties van de meeste mensen waren niet zo goed. Velen vonden het bespottelijk dat we naakt voor de kathedraal stonden. Sommigen vonden het heel goed dat er aandacht werd gevraagd voor huiselijk geweld. Natuurlijk reageerde de hele vrouwenbeweging erg positief, zowel in Nicaragua als in Midden-Amerika. Het Red de Mujeres blijft acties organiseren tegen huiselijk geweld. We werken hard aan nieuwe projecten.'

Op 25 februari werd er op Facebook en Twitter een virtuele mars georganiseerd tegen de herverkiezing. Het was een mars voor de concentratie van macht en voor de democratie en vrijheid in Nicaragua. Het idee was dat zoveel mogelijk Nicaraguaanse gebruikers van sociale media een boodschap op hun pagina plaatsten en hun profielfoto voor een dag veranderden.

De gebruikers van Facebook en Twitter werd gevraagd om berichten te plaatsen als: 'de concentratie van macht is de grootste vijand van de vrijheid van de Nicaraguanen', 'wij eisen een eerlijke en wettelijke verkiezing in Nicaragua', 'nee tegen verkiezingsfraude in Nicaragua', 'we zwijgen niet meer, geen herverkiezingen meer in Nicaragua' en 'wij eisen dat de wetten worden nageleefd'.

Een jonge politicoloog, Javier Báez, heeft deze actie bedacht en kwam op het idee door de gebeurtenissen in Egypte. Daar hebben sociale media een grote rol gespeeld bij het aftreden van Mubarak. De politicoloog is er niet op uit om president Ortega weg te krijgen, want die is gekozen door de Nicaraguanen zelf.

Hoewel slechts tien procent van de bevolking in Nicaragua toegang heeft tot internet, deden tienduizenden gebruikers van Facebook en Twitter mee aan de protestactie.

Wendy Sprangers
COMO NO

Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk

Om blijk te geven van de waardering voor het vrijwilligerswerk dat miljoenen mensen in Europa doen -alleen in Nederland zijn al zo'n vijf miljoen vrijwilligers actief- is 2011 uitgeroepen tot Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk. Er is voor dit jaar van alles georganiseerd: conferenties, workshops, tentoonstellingen, awards-uitreikingen, een digitale complimentencampagne en zelfs -van 11 tot en met 18 september- een Week van het Applaus. Ook in Nederland zijn talloze activiteiten gepland, zo organiseert Zwolle een groot festival voor zijn vrijwilligers, in Leiden worden ze verwend met een ontbijt tijdens Leiden Culinair, Goirle biedt zijn organisaties een vrijwilligersmarkt aan en in Helmond hebben enkele organisaties samen met Loesje Nederland een aantal posters met spreuken gemaakt -door iedereen te printen en te gebruiken. Of Tilburg iets organiseert hebben we nog niet kunnen ontdekken; wel vindt op 24 juni tijdens het welbekende jaarlijkse vrijwilligersevenement in het Willem-II stadion de uitreiking plaats van de Vrijwilligersprijzen 2011 die dit jaar in het teken staan van het Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk.

¡Cómo No! wil natuurlijk niet achterblijven. Onze redacteurs vroegen vijf vrijwilligers van de Stedenband naar het wie, wat en waarom.

Wilma van Dongen

Een interview met Wilma van Dongen, zij is voornamelijk actief in de vrouwengroep van de Stedenband.

Kun je wat over jezelf vertellen? Wat doe je voor de Stedenband?

Mijn naam is Wilma van Dongen, ik ben 54 jaar. Met een paar tussenpozen ben ik altijd al actief voor de Stedenband geweest. Tijdens mijn afstuderen was ik bezig met een scriptie over Nicaragua, dat was in de tijd vlak na de sandinistische revolutie in 1979. Vanaf het begin ben ik bij de bijeenkomsten van de Stedenband betrokken geweest. Ik heb een periode in het bestuur gezeten en ben nu al jaren vrijwilliger in de vrouwengroep.

Waarom ben je vrijwilliger geworden bij de Stedenband?

Vanwege het afstuderen dus, ik was student Ontwikkelingseconomie. Alles moest anders en beter worden na de revolutie. Er was toen ook veel tijd voor vrijwilligerswerk, je kon jaren over je studie doen en er was een hoge werkloosheid. In het begin draaide de Stedenband zelfs alleen op vrijwilligers.

Ben je weleens in Matagalpa geweest?

Nee, hoe gek dat ook klinkt na zoveel jaren. Eerst was ik druk met afstuderen en daarna kreeg ik kinderen; dan ga je ook niet snel zo ver weg. Ik heb het steeds uitgesteld, het is er eigenlijk nooit van gekomen. Het is natuurlijk ook niet echt nodig, ik voel me toch altijd erg betrokken bij de Stedenband en Matagalpa. Maar het is wel belangrijk dat er vaak mensen van de Stedenband heen gaan, ik denk toch dat het anders is. Ik heb er zelf de lucht niet geroken en de zon niet gevoeld.

Wilma van Dongen
foto: Olga Oomes

Dat je je het lot van mensen die het minder hebben aantrekt, heb ik van huis uit meegekregen. De verbanden tussen armoede en rijkdom in de wereld, zag ik tijdens mijn studie. Er zijn echter ook heel veel andere manieren om vrijwilligerswerk te doen. Het mooiste zou zijn als iedereen vrijwilligerswerk zou doen, op wat voor manier dan ook. Er zijn zoveel manieren om iets bij te dragen.

VRIJWILLIGERSWERK
Postbus 1045 6801 BA Arnhem www.loesje.nl

**DIE OUDJES VAN
TEGENWOORDIG
MOETEN TOCH OOK
NAAR DE KROEG
KUNNEN**

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem
www.loesje.nl

Peter Embregts
foto: Karin Kraaijvanger

Wat doe je in het dagelijks leven?

Ik werk al zeventien jaar bij een bedrijf op de financiële administratie, maar dat is niet zo'n uitdaging als het vrijwilligerswerk. Door het werk bij de Stedenband blijf ik dicht bij mijn vakgebied en interesses. Je moet meer nadenken en je mening vormen en je leert een bepaalde manier van denken en doen die je in het bedrijfsleven niet hebt. Het is een goede tegenhanger van mijn betaalde baan: je kijkt toch anders naar de wereld en neemt verschillende standpunten in en ziet situaties veranderen. Ook de ontwikkelingssamenwerking bijvoorbeeld is erg veranderd.

Hoe zie je de toekomst voor ontwikkelingssamenwerking (en voor de Stedenband)?

Het is een droevige tijd nu met het huidige kabinet. Eerlijk gezegd zie ik het op dit moment een beetje somber in voor ontwikkelingsorganisaties. Die hebben het moeilijk nu de overheid zich terugtrekt. Ik hoop dat we overeind kunnen blijven, want je kunt nu echt niet meer alleen draaien op vrijwilligers. Er is één project dat de vrouwengroep al zo'n twintig jaar ondersteunt, dat zou misschien wel door kunnen blijven gaan. Ik zou het jammer vinden als ik mijn functie als vrijwilliger kwijt zou raken, het is echt een stukje van mijn leven geworden. Er is een nieuwe projectgroep, Economische projecten, en ik ben bij één van de eerste vergaderingen geweest. Misschien ga ik daar wel aan deelnemen. Economie is de basis van vooruitgang en het is belangrijk om manieren te bedenken om het bedrijfsleven te interesseren voor de Stedenband.

Karin Kraaijvanger

Peter Embregts

Een interview met Peter Embregts van de werkgroep Economie, die pas sinds enkele maanden bij de Stedenband actief is, maar meteen al enthousiast en gemotiveerd is voor het vrijwilligerswerk.

Zou je wat over jezelf willen vertellen; wat doe je voor de Stedenband?

Vanwege een reorganisatietraject bij mijn oude werkgever ben ik sinds twee jaar werkzoekende. Mij werd al snel geadviseerd om naast het solliciteren ook vrijwilligerswerk te gaan doen en niet stil te zitten. Ik kreeg de tip om te informeren bij Stichting Contour, maar dit leek op een soort van mantelzorg en dat paste niet echt bij mij. Daarna kwam via Contour de Stedenband in beeld, ik zag daar meteen mogelijkheden vanwege mijn commerciële buitendienst achtergrond. Drie weken geleden heb ik de eerste vergadering bijgewoond en zijn de ideeën ontstaan voor fondswerving.

Zijn deze ideeën al concreet of is dit echt nog de beginfase?

Zeker omdat ik nog maar net bij de Stedenband actief ben is het een eerste fase. Het idee is om in samenwerking met het bedrijfsleven een fonds op te zetten, dat zorgt voor actievere geldinzameling, een financiële injectie. De nadruk ligt hierbij op maatschappelijk verantwoord ondernemen. De Stedenband heeft al een goede samenwerking met de gemeente Tilburg en de Rabobank, als we afspraken gaan maken met bedrijven is het van belang dat we eerst een goed verhaal klaar hebben liggen.

Wat was je eerste indruk van de Stedenband?

Goed, het is een enthousiaste club vrijwilligers en medewerkers en zij zijn zeer betrokken bij wat ze doen. De structuur van de organisatie moet ik nog wat beter leren kennen. Ik ben zelf nog nooit in Matagalpa geweest, maar ben erg benieuwd naar alle ervaringen. Als nieuwe vrijwilliger probeer ik met een frisse blik naar alles te kijken en vanuit mijn commerciële ervaring een constructieve bijdrage te leveren.

Hoe zie jij de toekomst voor ontwikkelingssamenwerking (en voor de Stedenband)?

We moeten niet bang zijn voor veranderingen en nieuwe wegen openen. In het verleden hebben we te vanzelfsprekend gedacht dat we wel een beroep konden doen op de subsidies. Het is nu even slikken met alle bezuinigen, maar het houdt de mensen wel scherp om te zoeken naar andere creatieve oplossingen.

Karin Kraaijvanger

COMO
NO.

Wil Boonman

Een interview met vrijwilliger Wil Boonman (1941) biedt een kijkje in andere tijden, over 'werkplaatsen' en 'winkels', maar dan anders. Mijns inziens zitten er in zijn verhaal ook aanknopingspunten voor de actuele discussie over de koers van onze Stedenband die in zwaar weer zit.

Wil's betrokkenheid bij Latijns-Amerika begon in 1968, ongeveer toen hij begon aan zijn baan bij De Hondsborg, als leerkracht speciaal onderwijs. Vanuit de Hogeschool waren er in die tijd studenten uit Bolivia en Peru in Tilburg. Wil kwam ermee in contact bij de Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking van de parochie het Wandelbos (WOW). Daarin zat ook Lou Keune, die net als Wil in het Wandelbos woonde.

Met de Stedenband begon het kort na 1984. Zoals in die tijd bijna vanzelfsprekend, was Wil lid van de onderwijsvakbond ABOP, nu AOb. Bij de viering van het vijfjarig bestaan in het Noorderligt (de voorloper van 013) was er een afgevaardigde van de onderwijsbond uit El Salvador. Dat maakte indruk op Wil. Het was onderwijscollega Gé Mooren die hem enige tijd later suggereerde om 'iets met Nicaragua' te gaan doen. Nicaragua was hot; daar was iets gaande waarbij de revoluties in het Midden Oosten van dit moment verbleken -althans voor wat betreft de geestdrift die het bij jongeren hier losmaakte. Gé was net terug van een bouwbrigade-reis in Matagalpa. Zou het niet goed zijn om de Nicaraguaanse onderwijzers te ondersteunen? De opbouw van een land begint immers bij het onderwijs, zo was de gedachte.

Werkplaats

Wil was overstag. Samen met Jan Vugts en andere vrijwilligers van de jonge Stedenband legde hij contact met de Nicaraguaanse onderwijsvakbond ANDEN. Dat contact bestaat nog steeds. Wil: 'Ze wilden aanvankelijk een project met woningen voor onderwijzers. Maar dat konden wij echt niet behappen. We hielden informatieavonden over Nicaragua en uit allerlei kleine acties konden we wel ondersteuning bieden. Het werd een 'didactische werkplaats', waar de Matagalpezen zelf leermiddelen konden maken. Later kregen we het beurzenproject en nu hebben we een bijscholingsproject in samenwerking met de pabo José Martí en de universiteit van Matagalpa. ANDEN selecteert de leraren die daarvoor in aanmerking komen.' Hoewel Wil nu gepensioneerd is, steekt hij nog altijd energie in het contact met de vakbondsbroeders overzee. Met genoegen kijkt Wil terug op het Sponsorcollege en de Kunstveiling: activiteiten die hij samen met Toon Oomen vanuit het AOb binnen de Stedenband georganiseerd heeft. Maar er zijn ook ontwikkelingen waar Wil minder blij van wordt: 'Het is een feit dat het percentage onderwijs op de landsbegroting daalt, zowel in Nederland als in Nicaragua. En dat is niet verstandig, want je ontwikkeling en je welvaart begint bij het onderwijs. Nu doet Nicaragua het mede onder druk van het IMF. Maar de onderwijssalarissen in Nicaragua zijn de helft lager dan in de omliggende landen! Vooral vrouwen werken in het onderwijs. Mannen die iets meer willen en kunnen stromen het onderwijs uit. Niet betalen betekent gewoon verlies van kwaliteit. Maar helaas hoor je de vakbond niet meer over gedane beloften. Want ANDEN is ondertussen ingekapseld: de voorzitter is tevens parlementslid en adviseur van de minister geworden! De vakbond is niet onafhankelijk meer.'

Pionieren

Ondanks dit alles zit Wil niet bij de pakken neer. Hij leeft zich uit in kleine pilots, vanuit een constante betrokkenheid. Als rode draad in zijn actieve leven formuleert hij 'de noodzaak van veranderingen; niet alleen ver weg, maar ook in je eigen omgeving'. Zo is hij op allerlei terreinen actief geweest, waaronder de oudervereniging, de gezondheidsgroep (geestelijke gezondheidszorg) en de 'onderwijswinkel'. Wat dat laatste is zal Wil toch even moeten toelichten voor onze jongere generatie lezers. Wil: 'Een winkel is een laagdrempelig initiatief waar je informatie kunt halen, om zo samen veranderingen te kunnen bewerkstelligen. De onderwijswinkel wilde onder meer de inhoud van het onderwijs in die tijd veranderen. Zeg maar de geschiedenis van het volk in plaats van van de grote mannen.'

Onderwijs heeft voor Wil altijd centraal gestaan en dan vooral speciaal onderwijs. Wil en Cory hebben een zoon met een meervoudige complexe beperking, waaronder spasme en verminderd gezichtsvermogen. Op dat terrein viel en valt nog altijd heel wat te pionieren. Wil: 'Sinds de geboorte van Joost heb ik me blijvend verbonden gevoeld aan die doelgroep, ook in Nicaragua. Maar het werk en de thuissituatie zorgden ervoor dat ik nooit eens naar Nicaragua kon. Dat heeft tot 1997 geduurd. Toen vroegen mijn collega's: "Wil, wat zou je nou echt graag willen?" Ik zei: "Eén keer naar Nicaragua gaan". Nou, dat is toen gebeurd en sindsdien ben ik er nog vier keer geweest!

Dat geeft een sterke verbondenheid hoor. En dat is niet altijd rationeel; het zijn bepaalde beelden die indruk hebben gemaakt én muziek. Met de onderwijsgroep hebben we beursstudenten opgezocht in de dorpjes El Tuma, Muy Muy, La Dalia en Esquipulas. Ook met de milieubrigade heb ik gevoeld hoe het is om geïsoleerd te wonen zonder vervoer en basisvoorzieningen.'

Waardevol

Met een aantal gezinnen in Matagalpa schrijft Wil regelmatig. En dan gaat het ook echt ergens over. Wil: 'Voor de blinden en doven in Esquipulas ben ik leermiddelen en computerprogramma's aan het zoeken om de ouders te helpen. Dat lijkt een klein project en het gaat ook om kleine dingen, maar er zitten zoveel facetten aan. Die mevrouw is zelf blind en braillelerares. De vraag is of we de computer braille laten weergeven of toch spraak, wat tegenwoordig ook kan. Maar die software is erg duur en voor hen, al dan niet legaal, alleen te krijgen in Managua. En er moeten dan lessen in worden verzorgd en lessen kosten geld. Overigens is voor ons de hele communicatie hierover op zich al waardevol. Hopelijk wordt ook direct contact via internet mogelijk. En wanneer de lerares en de ouders enthousiast worden zullen de leerlingen het ook gaan zijn.'

Wat betreft ontwikkelingssamenwerking is Wil heel blij dat de stedenbanden goed uit de landelijke evaluatie zijn gekomen. 'De Stedenband Tilburg-Matagalpa heeft een mix van kleine en grote projecten. Dat is juist goed. Want wat maakt iets van groot belang? Niet de grootschaligheid, maar de mate van vernieuwing. Pionieren dus, observeren, van je acties leren, vallen en opstaan. Als Stedenband moet je ook niet te afhankelijk worden en je helemaal verbinden aan overheid of bedrijfsleven. Maar je kunt er bijna niet onderuit mee te gaan met een bepaalde schaalvergroting. En je blijft afhankelijk van andere actoren. Zo wil ik met ANDEN -als ze het tenminste zien zitten- graag iets op het gebied van kinderarbeid gaan doen. Maar voor de AOb is dat mede afhankelijk van in hoeverre Nicaragua prioriteitsland blijft. Ze zijn immers afhankelijk van subsidie, net als FNV-mondiaal.'

Herman Fitters

Jesse van Venrooij

Vertel 'ns, wie ben je?

Ik ben Jesse van Venrooij, ik ben 25 jaar en woon in Tilburg. Ik heb Culturele Maatschappelijke Vorming gestudeerd aan de Fontys Hogeschool. Anderhalf jaar geleden mocht ik mijn diploma in ontvangst nemen. Nu werk ik als sociaal-cultureel werker en participatiewerker bij Stichting de Twern.

Wat doe je naast je werk?

Filmen is een passie geworden sinds de documentaire die ik in Matagalpa heb gemaakt. Op dat gebied ben ik ook met verschillende projecten bezig. Ik hoop dat ik over een half jaar mijn eigen kleine bedrijf heb. Verder houd ik van films kijken, boekjes lezen en af en toe op stap gaan.

Wat doe je voor de Stedenband?

Ik ben inmiddels drie jaar vrijwilliger bij de Stedenband Tilburg-Matagalpa. Ik heb verschillende dingen gedaan. Het begon met een stage in Matagalpa bij Las Hormiguitas (een organisatie voor straatkinderen) samen met Martijn van Tilburg. Op dat moment wist ik al dat ik het jaar daarop voor mijn afstudeerstage een documentaire zou maken voor de Stedenband. Daar had ik echt zin in: een tweede keer naar Matagalpa. De documentaire maken was af en toe een lastige klus. Maar al met al was het supergaaf! En ja, dan ben je twee keer in Matagalpa geweest en dan laat het je gewoon niet meer los. Waarschijnlijk ga ik volgend jaar mei weer een bezoekje brengen aan onze zusterstad. Maar dan niet als vrijwilliger maar gewoon als vakantieganger. En: Miranda heeft vorig jaar gevraagd of Martijn en ik deel wilden nemen aan het bestuur als aspirant-bestuursleden. We hebben een jaar meegelopen maar op dit moment is een rol in het bestuur niet voor ons weggelegd. Voor mij niet omdat het qua tijdsinvestering te structureel is. Ook kan ik nu niet bijdragen op vlakken waarvan ik vind dat ik iets moet bijdragen. Besturen is gecompliceerd en ik kan er veel van leren. Ik zie het mezelf in de toekomst ook zeker doen als ik meer ervaring, tijd en ruimte heb. Ik wil wel graag iets doen voor de Stedenband op minder structurele basis. Dus we zijn aan het kijken hoe we een jongerengroep kunnen opstarten. >>

Jesse van Venrooy
foto's: Bas Maas Fotografie

Bas Maas
Fotografie

Hoe kwam je eigenlijk bij de Stedenband terecht?

In het tweede jaar van onze opleiding wisten Wieneke (mijn vriendin), Rosalie, Martijn en ik dat we in het derde jaar een half jaar weg wilden. Het lag al voor de hand dat het een land in Latijns-Amerika moest worden omdat we allemaal graag Spaans wilden leren. Toen zijn we gaan rondkijken. We hadden opties in Ecuador, Peru en Guatemala. De vader van Wieneke zei op een gegeven moment dat we eens met Frans Couwenberg, voorzitter van de Stedenband, moesten gaan praten. Na het gesprek met Frans vroegen we ons af: waarom eigenlijk niet naar Nicaragua? Het is een land waar je in eerste instantie niet aan denkt omdat je er weinig van hoort. Maar je kunt er zo veel betekenen voor de mensen en het is er heel mooi!

Ik heb sinds klein af aan al iets met het buitenland en dan vooral met landen buiten West-Europa. Dat is nu Nicaragua geworden, maar voorheen waren dat Bosnië en Georgië. Ik doe dit vrijwilligerswerk ook voor mezelf. Ik krijg er een lekker gevoel van. Dat klinkt heel egocentrisch, maar het is gewoon zo. Je voelt je goed als je iets voor anderen kunt betekenen en bovendien is er wereldwijd veel hulp nodig. En dit vrijwilligerswerk is natuurlijk ook een goede reden om af en toe op reis te gaan.

Waarom is het belangrijk dat jij vrijwilliger bent?

Ik heb ooit gezegd dat de Stedenband een stoffig imago heeft. Het is niet stoffig maar het heeft wel dat imago. Als jonge mensen voor het eerst ernaar kennis maken dan denken ze waarschijnlijk: wat een grijze club. Dat vind ik jammer. Want de Stedenband leeft ontzettend. Er zijn veel enthousiaste en gemotiveerde mensen met veel expertise. Maar het imago? Ik denk dat mensen zoals ik en andere jongeren daarvoor van belang kunnen zijn. Het draagvlak onder de jongeren is de afgelopen tijd al groter geworden en op deze manier wordt het draagvlak nog groter. Ik denk dat een nieuwe input als de jongerenwerkgroep daarom ook goed is. Het is heel anders dan de werkgroepen die er nu zijn. Het is veel projectmatiger, je zit niet vast aan maandelijkse bijeenkomsten en je zet je voor een actie of project in wanneer jij je daartoe geroepen voelt.

Hoe zie je de toekomst voor ontwikkelingssamenwerking?

Ik zie bedreigingen en kansen. Ik denk dat de bezuinigingen vanuit de

regering zeker consequenties gaan hebben voor ontwikkelingssamenwerking, maar niet alleen negatieve. Ik hou sowieso niet van negatief denken. Natuurlijk is het vervelend dat er bezuinigd moet worden. Er gaan harde klappen vallen, ook in de ontwikkelingssamenwerking. Misschien krijgt de Stedenband flinke financiële tegenslagen te verduren. Het is daarom goed om heel kritisch te kijken naar wat het effect is van wat je nu doet. Hoe kun je geld en middelen zo efficiënt mogelijk inzetten? Zijn er geen andere wegen te bewandelen die op een meer economisch rendabel vlak bijdragen? Wat ik bijvoorbeeld voor een jongerengroep ontzettend tof zou vinden is 'feesten voor het goede doel'. Er zijn genoeg studenten en studentenverenigingen in Tilburg. Waarom niet een groot benefietconcert organiseren? De jongeren horen dan de naam Matagalpa vallen; dat zal inhoudelijk weinig voor hen betekenen, maar dat kan later komen.

Daar zit ook wel een beetje de kracht van een jongerengroep: gericht op gezelligheid en leuke dingen. Daarbij is het ook goed om de uitwisseling te stimuleren tussen Nederlandse en Nicaraguaanse jongeren, via sociale media bijvoorbeeld. Het is ook goed om in eerste instantie niet te veel te focussen op de 'problemen' van Nicaragua maar meer op de verbinding en de kansen. Bovendien kan een goed georganiseerd feest ook nog geld opleveren dat duurzaam geïnvesteerd kan worden. Zo zie ik een deel van de toekomst van de Stedenband. Dat lijkt me mooi.

Wendy Sprangers

Ruben Gieling

Wie is Ruben Gieling -die zowaar een onderzoek deed voor de Stedenband?

Als ik mezelf in een paar woorden omschrijf, zou ik zeggen sociaal, gedreven, leergierig en een normaal gezellig mens. Op jongere leeftijd had ik geen idee van mijn toekomst. Na de mavo ben ik naar het mbo gegaan, grafische vormgeving. Leuk om te kunnen, maar niet mijn ding. Ik heb de opleiding afgemaakt omdat ik naar het hbo wilde. Dat heb ik gedaan. Ik ben toerisme gaan studeren in Breda en dat beviel me erg goed. Tijdens mijn studie kwam ik in aanraking met de Stedenband door een stage in Matagalpa. Ik heb daar zes maanden gewerkt bij Matagalpa Tours, een klein, gezellig en leuk bedrijfje. Daaruit kwam ook het contact voort met de Stedenband om mijn afstudeeronderzoek voor de stichting te schrijven.

Wat doe je in het dagelijks leven?

In het dagelijks leven woon ik nog met mijn ouders, al zal daar snel verandering in komen. Uiteraard ben ik op zoek naar een eigen woonplaats. Mijn werktijd breng ik door bij, nu nog, Super de Boer te Roosendaal. Al bijna tien jaar werk ik daar met plezier. Mijn vrije tijd breng ik door met voetballen, socializen en altijd de gezelligheid opzoeken!

Wat doe en deed je voor de Stedenband: hoe kwam je er bij te recht?

Zoals ik zei ben ik tijdens mijn stage in Matagalpa in aanraking gekomen met de Stedenband. Vóór dat moment had ik me nooit echt verdiept in ontwikkelingssamenwerking en ook niet in de Stedenband Tilburg-Matagalpa. Maar mijn interesse groeide en werd concreet door mijn scriptie; het schrijven van het onderzoek 'De Stedenband en de toekomst'. Wat mijn interesse echt wekte was het enthousiasme van de medewerkers en vrijwilligers. Ik ben er nu een kleine anderhalf jaar bij betrokken en ik heb onlangs mijn scriptie afgerond, met succes verdedigd en ben afgestudeerd. Ik heb direct aangegeven graag bij de stichting betrokken te willen blijven. Over wie, wat, waar en hoe moeten nog wat gesprekjes gevoerd worden.

Vind jij zo'n Stedenband belangrijk (of juist niet)? Wat is dan eventueel die belangrijkheid?

Het belangrijkste vind ik dat er geen geld aan de strijkstok blijft hangen en dat initiatieven vanuit Matagalpa zelf komen. Zij willen ontwikkelen, zij moeten de eerste stap zetten! Zo'n Stedenband vind ik belangrijk, indien deze goed wordt onderhouden, want als de communicatie niet optimaal is, is het belang van een band in mijn ogen al snel verdwenen.

Besteed je er tijd aan?

Als ik even kijk naar mijn eigen situatie besteed ik er nog niet heel veel tijd aan. Ik woon niet in de directe regio en sinds het afronden van mijn studie, een aantal weken geleden, moet ik me nog verdiepen in wat mij precies interessant lijkt om aan mee te werken.

Hoe zie je de toekomst voor ontwikkelingssamenwerking en voor de Stedenband? Komt er verandering?

Financieel gaat er door de crisis en de daarop volgende bezuinigingen natuurlijk niemand op vooruit, ook de Stedenband niet. Echter wanneer er goed gekeken wordt naar alternatieve mogelijkheden tot financiering, liggen er zeker mogelijkheden. Vanuit het bedrijfsleven is er interesse om eventueel ergens een project met enig raakvlak te ondersteunen. Het betreft hier wel de grotere bedrijven die interesse hebben, of al een beleid hebben ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Anderzijds blijkt uit onderzoek dat wanneer bedrijven benaderd worden voor een eventuele samenwerking (of ondersteuning van een project) dat de achterliggende gedachte hierbij in ongeveer dezelfde branche zou moeten liggen voor meer feeling met het onderwerp. Al met al zie ik de toekomst van de Stedenband positief in. De belangrijkste zaken daarvoor zijn dus de enthousiaste medewerkers en vrijwilligers en de nog niet ontplooidde mogelijkheden tot samenwerkingen binnen het bedrijfsleven.

Toon Oomen

**WAT ALS
ALLE VRIJWILLIGERS
GAAN STAKEN**

Loesje

Postbus 1045

6801 BA Arnhem

www.loesje.nl

Ruben Gieling (midden)
foto: Louis Gieling

1° kwartaal 2011 • nr 101

**iCÓMO
NO!**

Wat weten we eigenlijk van de oostkust van Nicaragua? [2]

***Mijn nieuws is altijd oud nieuws, maar zo snel verandert de wereld nou ook weer niet. Zeker niet in de omgeving van Bluefields. Geen blauw veld te zien trouwens, behalve voor dichters en songwriters misschien. Ruimte genoeg voor velden, want de zee was/is er blauw van de lucht, zoals de lucht er groen was/is van de zee. Was/is? Is, want de regenperiode is afgelopen, dus zal het er weer alle dagen blauwgroen en groenblauw zijn, wás want ik ben er al weer weg. Time flies; de vorige aflevering was van vorig jaar, december. Oud nieuws over Bluefields derhalve. Een heel ander Nicaragua dan het reeds bezochte deel van Nicaragua (Matagalpa ...).
Eerst maar 'ns een prentje van de (een) straat.***

Bluefields

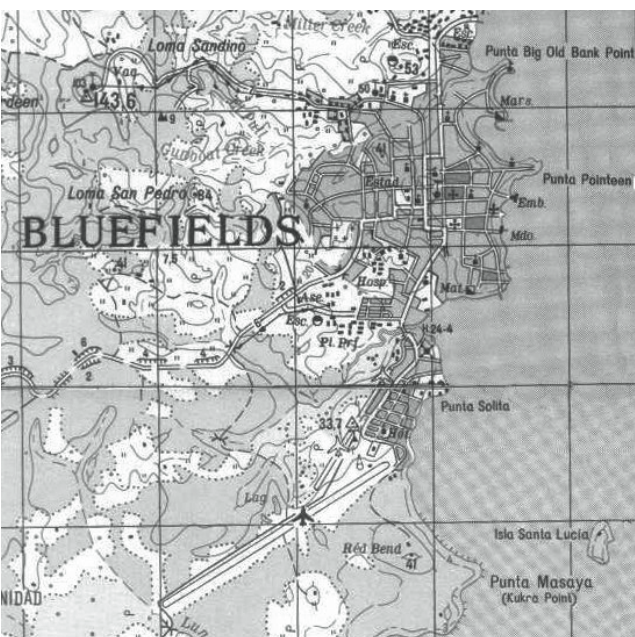
Jammer dat het geen kleur is, maar Nederland lijkt plotseling straatarm te worden. Bezuinigen, bezuinigen ... Meerdere stedenbanden zijn al, na jaren van hartelijke én nuttige uitwisselingen, onder het motto 'bezuinigen' wreed doorsneden. N.b. ik heb nog geen enkel bestuurslid, op welk niveau dan ook, salaris horen of zien inleveren (let wel: één, al dan niet nuttig, kamerlid kost 93.000 euro per jaar, de koningin meerdere miljoenen en er zijn legio ex-raadsleden met allang weer nieuw werk, die hun twee jaar wachtgeld gewoon innen en er rustig bij slapen). Hoe lang krijgt de Stedenband Tilburg-Matagalpa nog? Hallo, stadsbestuur, wakker worden, jullie zijn ook al een uniek Scryption kwijt vernam ik (jaja, ze hebben hier in Nicaragua internet, tv en zelfs koelkasten. Erg, hè?)! Linkse hobby's? Culturele armoede, dat is het. Eh, Bluefields, dus (het bovenstaande moest me even van het hart, zoals dat heet, ik verlies of win er niks bij, want ik reis op eigen rekening en lever mijn bijdragen vrijwillig. Linkse hobby, gewoon). Wat valt er van Bluefields te vertellen? Eens had het de Victoriaanse charme met veel antiek oud hout. Tot de orkaan Juana het in 1988 van de kaart veegde. Nu staat het stadje, vooral aan de randen, vol betonnen 'dozen' met een golfplaten dak. Ultragoedkope vinex. Toch is het er niet zo dirty, chaotisch, smerig, chaotisch, als de Engelse toeriste (uit de vorige aflevering) me op de boot voorlas. Vinnik niet. Het was er gezellig, lekker rommelig en vooral vriendelijk. Goedlachse mensen, die de tijd nemen voor een praatje en dan nog wel in meerdere talen door elkaar. Een soort eigen taal zoals dat in meer Caribische landen voor komt. Het is wel even opletten, maar als je er niet uit komt, leggen ze het, eventueel met burens, vrienden of familie, met alle plezier enkel in het Spaans, het Engels of desnoods in het Frans uit. Er zijn zelfs wat verbasterde woorden Nederlands blijven hangen uit de tijd dat deze kusten en de bijbehorende eilanden een toevluchtsoord voor piraten

waren (en gevluchte slaven). Je kunt er prima terecht met Engels. Bluefields heeft trouwens zijn naam van de Nederlandse piraat Henry Bluefeldt (of misschien Blaufeldt) bleek al gauw uit info van het CIDCA (Centro de Investigaciones y Documentación de la Costa Atlántica, onderdeel van de Universidad Centroamericana (UCA). Blaufeldt landde er begin 1600. Niks Blauwe Velden en dus geen gedichten. Nú is Bluefields de officieuze hoofdstad van de autonome Región Autónoma del Atlántica Sur (RAAS). Het ligt aan de monding van de rivier Escondido (zo kwam ik de stad in, per boot vanaf Rama, zie vorige aflevering). Carolijn Visser heeft een reisboek over de Muskietenkust geschreven: *De kapers van Miskitia*. Lezen! Een reden voor mij echter om niet langs de kust naar het noorden te reizen. Overigens, in dat noorden, op de grens met Honduras ligt Cabo Gracias a Dios, een verzuchting (vertaling godzijdank) van onze bloedeigen señor Colón, sinjore Colombo alias ... Columbus. Jawel, ook daar, nadat hij via het huidige Cuba maar weer eens over de rand van de aarde probeerde te vallen. Het is 'm nooit gelukt en hij stierf arm(!) in een uithoek van Spanje. Dat komt er van. Misschien had hij liever knettergek geworden van de muskieten, daarboven. Waar denk je dat deze vele kilometers lange strook zijn naam vandaan heeft? Het barst er van de lagunes en mangrovegebieden, waar triljarden muskieten je opwachten. Zonder goed muskietennet ben je in één nacht totaal loco van het treiterende gezoem, de steken en de jeuk. Nou ja, als het een beetje waait valt het mee; muggen houden niet van wind (of tocht), daar zijn ze te licht voor, dan kunnen ze niet op hun gemakje je lekkerste plekjes (lees bloedvaatjes) vinden. Maar dan zijn er gelukkig altijd nog de krokodillen. Die lusten je met muskietennet en al.

In Bluefields vind je behalve de gebruikelijke *catedral*, ook een Moravische kerk, een overdekte *mercado* (met een rijk aanbod aan groente, maar vooral vis en kreeft), het genoemde info-centrum: internetcafé Cyber Alicia, Cybercafé, boekhandel El Centenario heeft een paar internet-pc's staan en er is Central Computer Services met ruime openingstijden. Bellen kan bij Enitel maar dat heeft kantoortijden, er is een casino Pharaohs maar ik verreis mijn schamele cash liever, en natuurlijk is er

een politiebureau, postkantoor, ziekenhuis en Ropa Americana voor tweedehandskleding. Verder zijn er behoorlijk wat hotels, *hospedajes*, restaurants, eettentjes en cafeetjes. Vermaak genoeg. Hierbij een plattegrond en nog enkele fotoportretjes

Tot zover la Miskitia, Miskito-, Mosquito-Coast of Muskieten Kust. Na nog wat gezellig rondhangen in Bluefields besloot ik de boot te nemen naar de Islas del Maíz, de Maiseilanden, ofwel Big Corn en Little Corn. Zo'n zeventig kilometer uit de (Muskieten)kust en ook Nicaragua. Je kunt ook per vliegtuig, met een ouderwetse 'propper' (zie fotootje).

Dus over de Maiseilanden (die misschien, eigenlijk, zou best eens kunnen, niet zo genoemd behoren te worden; geschiedvervalsing?) de volgende keer.

Gegroet vanuit een van Derek's *cabanas*, Big Corn Island (want ik ijl steeds, zoals aan het begin van dit verslag vermeld, mijn vertellingen vooruit). Ha, geen muskieten, maar wel veel toeristen. Voor zo'n klein Big eilandje, dan. Benieuwd hoe Little Corn er uit ziet. O ja, en volgende keer kun je in de prijzen vallen. Hûh, prijzen? Wat dan, hoe dan? Ja, daag ...

James J. Weijters
Big Corn Island, februari 15, 2011

op de boot

een ouderwetse 'propper'

haven Bluefields

***Soms krijg je iets in je schoot
geworpen. Onverwacht onderga
je iets en onmiddellijk wordt
je bekropen door het gevoel
iets bijzonders mee te maken.
Dit overkwam me bij het lezen
van **Cuentos Detrás de una
Ventana (Verhalen vanachter een
raam) van Javier Antino. Op de
achterkant stond geschreven dat
hij de stilte wil doorbreken die in
Nicaragua altijd bestaan had ten
aanzien van homoseksualiteit.
Als westerse, heteroseksuele
lezer had ik vantevoren niet echt
een voorstelling hierbij. Het leek
allemaal ver van me af te staan.*****

Van papier tot vlinder

Onbevangen begon ik te lezen. Onmiddellijk werd ik gegrepen door de stilistische schoonheid en de poëtische beschrijvingen die de somtijds tragische gebeurtenissen die verteld worden een extra dimensie geven. Zoals het openingsverhaal *Aquella Mañana en San Felipe* (Die morgen in San Felipe), waarbij een innerlijke verstillings voelbaar is en er een sereniteit wordt opgebouwd door de zintuiglijke beschrijving die Antino geeft van de tuin van zijn ouderlijk huis. Je hoort als het ware de vogels zingen. Dit alles wordt wreed verscheurd door een uitbarsting van de vader tegenover zijn zoon aan het eind van het verhaal.

Het volgende verhaal *Agua* (Water) is uitermate kundig vertaald in het Nederlands door Anny Horstink van de stichting Arca. Wat mij betreft zou >>

het gehele boek vertaald mogen worden. In *Agua* wordt het verhaal verteld van een onbeantwoorde liefde van een gesloten jongeman. Zijn ware gevoelens vertrouwt hij toe aan papier, geschreven in zelfverzonnen Grieks. Aan het eind, eenmaal afgewezen door de liefde, bevrijdt hij de papieren uit hun schrift en als vlinders gaan ze de hele wereld rond. Het gebruik van de vlinder is dubbel: in Nicaragua is vlinder (*mariposa*) een scheldwoord voor een homoseksueel.

Hierna volgt *El Estigma del Centinela* (Het stigma van de schildwacht). De schildwacht is een eenzame figuur die alle tijd heeft voor zijn gedachten. Aan het eind van het verhaal staat hij op van zijn plek en jaagt zich een kogel door het hoofd. Op dit moment moest ik denken aan de woorden van Antino toen hij schreef:

Ik geloof dat het boek verwijzingen geeft over hoe ons leven is, wat in het begin niet gemakkelijk was, je eigen leven blootleggen, maar het was belangrijk dit te doen omdat het algemene beeld over homoseksuelen er één is van clowns, die louter ter vermaak dienen.

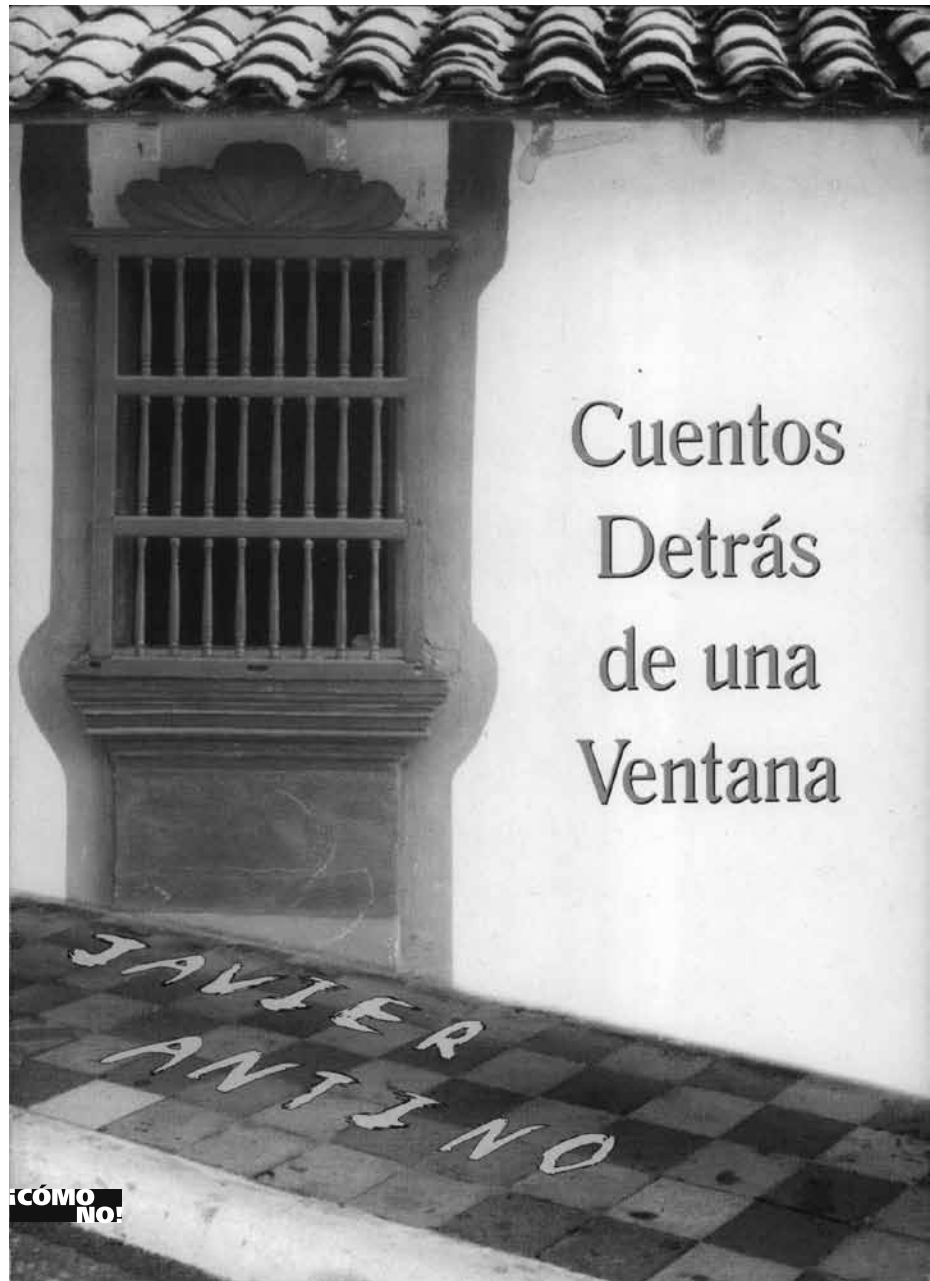
Het boek gaat verder na een zelfmoordpoging. De hoofdpersoon wordt gered door een knappe Cubaanse dokter, die verliefd op hem wordt en hem meeneemt naar zijn vaderland. De vertelling lijkt te stranden in een keukenmeidenroman. Niets is echter minder waar. Eenmaal in Cuba blijkt de arts een prominent lid van de partij en een voorbeeldig en keurig getrouwd huisvader. De arme, geredde jongen krijgt als devies mee om zijn geaardheid te verbergen. De jongeman, die eigenlijk alleen zichzelf kan zijn, probeert dit wel maar het is gedoemd te mislukken. Uiteindelijk wordt hij 'betrap't met een andere man en op het vliegtuig naar huis gezet. De houding van de revolutionairen in Latijns-Amerika is niet bepaald homo-gezind. Zelf zegt hij hierover:

Voor mij was de revolutie iets van ons allen, zelfs voor ons homoseksuelen, jammer genoeg bleek dit geen waarheid, ik ging naar de productie-eenheid om koffie te plukken, alwaar de chefs me vertelden dat ik geen relaties mocht aanknopen met andere mannen. En ik hield me eraan, bovendien zeiden ze dat een ware revolutionair nooit een flikker (cochón) mocht zijn, omdat het een kleinburgerlijke afwijking is. Maar ik had geen andere keus.

Dit laatste typeert hem. Antino beschouwt zichzelf als homoseksueel en toont dit uiteindelijk open aan de wereld. In het boek zie je een timide jongeman veranderen in een vlinder, een mooi wezen dat, ondanks alle tegenwerking, zijn ware aard toont. *Cuentos Detrás de una Ventana* is uitgegeven in 2007 in Managua, twee maanden nadat de regering uiteindelijk artikel 204, dat iedere vorm van homoseksualiteit strafbaar stelde, had herroepen. Er werden 500 exemplaren verkocht; het boek werd huis aan huis en op markten verkocht omdat winkeliers het niet in hun uitstalling wilden hebben. De titel van het boek wordt op de laatste pagina uitgelegd:

Als ze je leren je homoseksualiteit met angst te bezien dan leert je hart het leven te zien door een raam met houten tralies, zodat het moeite kost om daarachter vandaan te komen en te wandelen door de grote gekleurde ruimtes waaruit het leven bestaat, de tralies geven amper de ruimte aan het zicht, alles voltrekt zich voor je ogen en je wordt een toeschouwer.

Dit thema van angst, onderdrukking en de eenzaamheid van iemand die slechts een toeschouwer in het leven is wordt mooi uitgewerkt. Zo is de hoofdpersoon altijd alleen, als hij verliefd is wordt hij vaak afgewezen, als hij vriendschap

Homotaboe in Nicaragua

Steeds meer landen verbieden discriminatie van homoseksuelen door middel van wet. In Nederland wordt homoseksualiteit over het algemeen geaccepteerd. Er zijn homobars en grote evenementen speciaal voor homoseksuelen. Lang niet in alle landen is dat zo. In veel landen moeten homoseksuelen hard vechten voor gelijke rechten. Hoe staat het met het homotaboe in Nicaragua?

In 1992 werd er in Nicaragua een antihomowet opgesteld. Er waren veel internationale protesten tegen de invoering van deze wet maar die mochten niet baten. Door de invoering van de wet ontstond er een hele negatieve sfeer rondom homoseksuelen. Er ontwikkelde zich een homotaboe. homoseksuelen of mensen die streken voor homorechten konden een gevangenisstraf krijgen van drie jaar. Eind 2007 werd deze antihomowet stilzwijgend opgeheven.

Ondanks de afschaffing van de antihomowet heerst er nog steeds een soort van homotaboe in Nicaragua. De optocht tijdens het feest van San Jerónimo is een van de weinige gelegenheden waar homoseksuelen zich kunnen tonen zoals ze echt zijn. Vaak verkleden ze zich tijdens de optocht als iemand van het andere geslacht. Helaas zijn veel inwoners van Nicaragua daar op tegen. San Jerónimo is een katholiek feest vinden zij. Volgens hen is het belachelijk dat daar homoseksuelen verkleden als travestieten aan mee doen.

Tot op de dag van vandaag is het homohuwelijk niet erkend in Nicaragua. Maar misschien zijn er toch positieve veranderingen voor de homoseksuelen op komst. Odelba Mena Tinoco, inwoner van Matagalpa: 'Homoseksualiteit wordt steeds meer geaccepteerd. Ik geloof dat er dingen veranderen vooral op het gebied van feminisme en seksuele diversiteit. Er zijn positieve veranderingen; het gaat langzaam, maar er zijn veranderingen.'

Wendy Sprangers

zoekt met heteromannen dan wordt dit vaak uitgelegd als versierpoging. De aantrekkingskracht van de roman komt mede door de humor en zelfspot van Antino en het gebruik van de anti-held als hoofdpersoon. Zo heeft hij een verhaaltje over een overhemd dat zijn verhaal doet over zijn eigenaar (Antino) die hem in wezen nooit heeft gewaardeerd. Of het verhaal over Penelope, de rijke en beroemde lesbienne, die geld en roem heeft en die bij iedereen geliefd is; hij vergelijkt haar met zijn, zielige zelf. Hij neemt geen stelling, maar constateert.

Antino weet oneindig te ontroeren, bijvoorbeeld met het korte verhaal *La Lleva y Trae* (De heen en weer). Hierin ontmoet de hoofdpersoon een uitbundig figuur die Azalea wordt genoemd, zijn held. Hij is de enige in zijn omgeving die zich door niemand iets laat vertellen. Op een avond komt hij Azalea tegen met drie jonge mannen, uitbundig en aan de zwier, rijdend in een mooie, nieuwe auto. Zelf gaat hij, alhoewel uitgenodigd, niet mee. Aan het eind van de avond wordt hij, dronken en op zoek naar liefde, uitgekled door een onguur gezelschap. Eenmaal thuisgekomen, hoort de hoofdpersoon de radio schallen en verhalen over een verschrikkelijk ongeluk, van een auto die zich tegen een paal te pletter heeft gereden, twee van de vier inzittenden, waaronder de eigenaar van de auto waren op slag dood.

Het boek heeft ook een zekere dosis Rock and Roll. In het verhaal *En el Parque* (In het park), waan je je in een filmscenario van Fellini of Almodóvar of in een song van Lou Reed. Het is een echte wandeling *on the wild side*. In het park zit het schorem van de stad: travestieten, flikkers, stiekeme homo's op zoek naar vluchtige sex, *a hustle here and a hustle there*, terwijl ondertussen de dreiging zich op de achtergrond beweegt.

Als ik het boek zou moeten classificeren, dan zou ik dat doen onder de noemer non-fictieve roman, zoals de roman *In Cold Blood* van Truman Capote. Aan de ene kant de vertelling van een waar gebeurd verhaal, aan de andere kant iets wat wezenlijk universeel is en wat voor een ieder herkenbaar is. Het is literatuur die geboren is uit pijn en schaamte, maar die wordt overwonnen en leidt uiteindelijk tot verheffing. De anti-held wordt in mijn ogen heldhaftig omdat hij vast blijft houden aan zijn ware aard. De eenling versus de vijandige maatschappij. Javier Antino wil de stilte over homoseksualiteit in Nicaragua doorbreken. Of dat hem gaat lukken weet ik niet. Wat ik wel weet is dat hij een getalenteerd schrijver is waar we hopelijk meer van gaan horen.

Rik Kamerik

Javier Antino, *Cuentos Detrás de una Ventana* (Spaans)
Managua, Nicaragua, oktober 2007
uitgave: ARCA
Te koop voor 10 euro (+ eventueel verzendkosten)
via: marian@tilburg-matagalpa of 013 5368706

Soms weet ik niet meer wat de dag of de datum van vandaag is. Dat is een goed teken denk ik. Teken dat ik het naar mijn zin heb en dat ik ben 'gewend' aan het hier zijn. Vier en een halve maand voelt lang, lang weg van thuis, lange tijd in een compleet andere wereld. Toch gaat de tijd ook erg snel, ik ben al over de helft van mijn reis. Ik ben hier van heimwee- wat doe ik hier, ik wil naar huis, via verbazing en verwondering -wat een warmte, wat een kleurrijke chaos en wat een armoede- naar gewenning gegaan. De gastvrijheid van de mensen en de vanzelfsprekendheid waarmee ze me tegemoet treden is hartverwarmend en dat maakt dat ik me hier thuis voel.

Tijdens het werken voor Cuenta Conmigo merk ik hoe moeilijk het is om te bereiken wat je voor ogen hebt in een land waar meer dan de helft van de bevolking in armoede leeft en waar er vrijwel geen geestelijke gezondheidszorg bestaat. Vorige week stond ik ook in oog met Erik. Door slechts over hem te lezen en verhalen over hem te horen was het al de meest trieste en meest indrukwekkende casus van allemaal.

Erik is een man van rond de dertig die al ruim tien jaar psychotisch is, waarschijnlijk begonnen toen hij uitkwam voor zijn homosexualiteit. Sinds een jaar heeft zijn familie Erik opgesloten in een stenen schuurtje met metalen hek/deur achter het huis. Hij mag niet uit zijn schuurtje want dan loopt ie weg. Het hek blijft dus dicht. 's Nachts schreeuwt hij hard en houdt hij zijn familie en zijn burens wakker. Overdag praat hij voortdurend in zichzelf. Hij brengt al een jaar lang zijn dagen in zijn schuurtje door. Hij heeft geen idee van dag en nacht en krijgt zijn rookwaar en eten door het hek aangereikt. Om hem te wassen moet Erik voor het hek komen staan en dan sproeien ze hem schoon met een tuinslang.

Cuenta Conmigo is al een tijdje bij de situatie betrokken en verschillende hulpverleners hebben zich om Erik bekommerd. Hij heeft een tijdje medicatie gekregen, injecties. Ook dit door het hek heen; Erik met zijn ontblote bil tegen 't hek, en dan wordt er tussen de tralies door geprikt. Door de medicijnen die Erik kreeg ging het een klein beetje beter maar volledig psychosevrij is hij niet geweest. Zoals voor wel meer patiënten zijn ook voor Erik de nodige medicijnen niet altijd voorhanden of er is niemand die ze hem kan geven. Erik is op dit moment zonder enige vorm van behandeling.

De afgelopen weken heb ik samen met Karla -de psychologe die hier al twee jaar werkt en huisbezoeken aflegt- vier keer voor de deur van de familie gestaan om Erik te kunnen bezoeken. Steeds werd ons gezegd dat we niet naar binnen konden. Afgelopen week mochten we dan toch even bij Erik kijken. Ik schrok verschrikkelijk. Erik stond daar als een dier in een kooi. Lange haren en lange nagels, ongewassen en in vieze kleren voortdurend hardop pratend; ik kon er geen touw aan vastknopen. Met grote ogen keek hij Karla en mij aan, er ging dreiging van hem uit, het was beangstigend, triest en mensonterend tegelijk. Ik probeerde een kort gesprek; of hij wist waar hij was en wie wij waren. Ik kreeg geen zinnig antwoord, slechts een niet te volgen luide spraakwaterfall. Tegen zijn nuchterte die ons in de keuken van het huis opwachting probeerde ik te zeggen dat Erik heel erg psychotisch is en dat het mij geen slecht idee leek weer met de medicatie te starten. Het voelde wat ongemakkelijk want ze keek me superdefensief aan en zei niets. Ze knikte alleen een beetje met een flauw glimlachje. Alsof ze wilde zeggen 'jaja, weer zo'n welgemeend advies, mens je weet niet half waar je het over hebt'.

Karla vertelde me dat de familie heel veel kritiek heeft gekregen, van alle kanten. En ik denk bij mezelf: ja logisch, het is echt verschrikkelijk wat hier gebeurt. Maar welke keuze hebben zijn moeder en nichtje? Medicijnen zijn er niet altijd of ze zijn erg duur, er is geen kliniek waar ze hem heen kunnen brengen, de rest van de familie woont of werkt elders en hem aan zijn lot overlaten op straat is ook geen optie. Al een hele tijd leven ze met de

ontvangsruimte voor familieleden in het kantoor van Cuenta Conmigo
foto: Rimke van der Geest

op huisbezoek
foto: Karla Obregon

door ouders ingerichte verblijfplaats voor hun psychotische kind (N.B. NIET de verblijfplaats van Erik)
foto: Rimke van der Geest

Rosalba (administratie) en Maaïke bij de ingang van het kantoor van Cuenta Conmigo
foto: Rimke van der Geest

een overzicht in foto's van de verschillende bijeenkomsten die Cuenta Conmigo organiseert
foto: Rimke van der Geest

het huis dat sinds november 2009 door Cuenta Conmigo in gebruik is, met op de begane grond de ontvangstruimte, het kantoor en een bedrijfsruimte om eigen inkomsten te genereren; boven worden bijeenkomsten georganiseerd en bevindt zich een woonstudio voor vrijwilligers werkzaam in de organisatie
foto: Maaïke Huijsing

psychotische Erik en er is geen zicht op verandering. Daarbij is de familie waarschijnlijk alle commentaar en bemoeienissen van anderen zat. Het lijkt erop dat zijn moeder, die inmiddels de zeventig gepasseerd is, zich bij de situatie heeft neergelegd en ik moet eerlijk zeggen dat ik ook niet goed zou weten wat te doen.

Dit is wel een van de meest extreme situaties die ik gezien heb en godzijdank zijn niet alle psychiatrische patiënten er zo slecht aan toe. Op het moment zijn er vijftig patiënten en families actief betrokken bij Cuenta Conmigo en er zijn erbij die een stabiel leven lijden; wel binnen in hun huisjes want werken of een opleiding is voor hen niet weggelegd. Met Cuenta Conmigo gaan we bij ze langs en we maken een praatje, geven voorlichting en kijken hoe het gaat met de medicijnen. Als het nodig is sturen we de mensen door naar de polikliniek waar de psychiater dagelijks gratis consulten geeft. Dat wil zeggen: hij komt tien minuten voor afloop van het spreekuur aanrijden in zijn dikke auto en staat in een half uurtje zo'n twintig mensen te woord. Mensen komen vervolgens naar buiten met een stapel recepten en ze halen medicijnen af aan een loket. Soms zijn de voorgeschreven medicijnen niet voorhanden en als ze er wel zijn weten de mensen nooit wat de tabletten zijn en hoeveel ze moeten nemen. Ik blijf proberen om met de psychiater samen te werken maar tot nu toe zit hij meer wat met me te flirten dan dat ie moeite doet zich om onze gezamenlijke cliëntèle te bekommeren. Tijdens huisbezoeken kom ik er bijvoorbeeld achter dat een moeder de pillen van haar zoon neemt, dat men de dosis naar eigen inzicht verhoogt of verlaagt, dat ze alléén de pillen tegen de bijwerkingen nemen en niet het anti-psychoticum, dat medicijnen kwijtgeraakt zijn en dus al weken niet geslikt worden, of dat er ineens ergens een injectie op is gedoken die een moeder 'voor de zekerheid' in haar dochters arm heeft gespoten. Verder is er wat psychiatrie betreft nauwelijks informatie en een héél groot taboe. Sommigen hebben hun hoop gevestigd op dat God hun familielid zal genezen en zijn bang te zondigen als ze naar de dokter gaan of medicijnen gebruiken. Ook krijg ik de indruk dat in de extreem arme gezinnen de dagelijkse zorg voor inkomsten en dus eten voor de hele familie (en die is groot) meer prioriteit heeft dan een psychotisch gezinslid dat op straat rondzwerft en bedelt. Zolang men hem te eten geeft is het 'oké'.

Het is moeilijk om de indrukken die ik hier dagelijks opdoe te omschrijven. Het blijft allemaal zo ... hoe zeg ik het ... anders. Alles. Voor mij is het een tijd van tegenstellingen. Van armoede en rijkdom, van eenzaamheid en warme contacten, van thuis komen en onderweg zijn, van frustratie en machteloosheid en van hoop en optimisme. Het is als roeien met de weinige riemen die je hebt maar ondertussen wel ontzettend kunnen genieten van al het moois wat je omringt.

Maaïke Huijsing

(Maaïke is werkzaam bij Cuenta Conmigo - ze is inmiddels terug in Nederland- maar je kunt haar volgen via haar blog <http://www.maaïke-in-nicaragua.blogspot.com/>)

PS: de naam Erik is uit privacy-overwegingen gefingeerd

Nicaragua Nu Een stem op het verleden

Eind februari startte in Nicaragua op initiatief van politicoloog Javier Báez een virtuele mars als protest tegen de, illegale, herverkiezing van president Daniel Ortega (zie Portal Nicaragua).

De respons was groot, binnen enkele uren hadden zich al meer dan 13.000 deelnemers aangesloten. Het enthousiasme op de sociale media was af te lezen aan de talloze opmerkingen, foto's en filmpjes die erop verschenen al kwam er via Twitter ook kritiek: men moest maar échte protestmarsen organiseren. Báez zei daarop: 'Er is niks mis met de straat op gaan, maar helaas werden er tijdens de laatste protestacties deelnemers in elkaar geslagen en met knuppels bewerkt door orteguistas. Aan een virtuele mars kan iedereen deelnemen zonder angst voor een pak slaag en zonder risico zijn baan te verliezen.'

Hij heeft geen ongelijk; de laatste jaren werden alle protestdemonstraties tegen het FSLN verstoord door *turbas orteguistas* (troepen van Ortega), waarbij geweld en intimidatie niet werden geschuwd. Als je kritiek uit op het FSLN, heb je trouwens niet alleen van orteguistas te vrezen. Op 3 maart berichtte *La Prensa* nog dat vier inwoners van Ocotal, in het noorden van Nicaragua, door de politie waren opgepakt omdat zij papiertjes hadden geplakt op elektriciteitspalen langs de openbare weg met anti-herverkiezingsteksten als: 'Ortega is noch perfect, noch populair; hij is illegaal kandidaat' en 'nog vijf jaar met de *comandante*, geen volk dat dat uithoudt'.

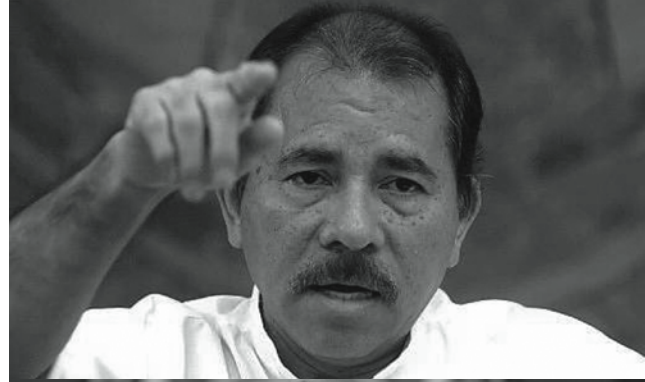
Grondwet

Volgens de grondwet van Nicaragua mag men niet voor een tweede achtereenvolgende keer president zijn. Ortega is er niet in geslaagd om het parlement -het enige orgaan dat daartoe bevoegd is- daarvoor de grondwet te laten veranderen, maar hij laat zich er niet door tegenhouden. Ook hij kan zich blijkbaar niet onttrekken aan Robert Michels' ijzeren wet van de oligarchie die stelt dat alle organisatievormen, ongeacht het democratische of autocratische gehalte in het begin, onvermijdelijk oligarchisch worden. Want, elke grote organisatie wordt geconfronteerd met problemen rondom coördinatie die alleen kunnen worden opgelost met bureaucratie. Om een bureaucratie efficiënt te maken is een hiërarchie nodig -dagelijkse besluiten kunnen niet door grote groepen mensen worden genomen. Dat leidt ertoe dat de macht in de organisatie in handen komt van een kleine groep. Deze kleine groep machthebbers zal vervolgens alles in het werk stellen om hun macht in stand te houden en groter te maken.

Tijdens het sandinistische congres van regeringspartij FSLN van 26 februari liet Daniel Ortega zich dan ook tot kandidaat uitroepen, daarmee de grondwet aan zijn laars lappend.

cartoon van Guillén in *La Prensa* van 3 februari: 'Gezocht: ieder die tegen mijn plan is om soeverein president voor de hele 21-ste eeuw te zijn.'

Nicaragua

**Madre, que dar pudiste
de tu vientre pequeño
tantas rubias bellezas y tropical tesoro,
tanto lago de azures,
tanta rosa de oro,
tanta paloma dulce,
tanto tigre zahareño.**

**Yo te ofrezco el acero
en que forjé mi empeño,
la caja de armonía
que guarda mi tesoro,
la peña de diamantes
del ídolo que adoro
y te ofrezco mi esfuerzo,
y mi nombre y mi sueño.**

Rubén Darío

cartoon van Bismarck in *La Prensa*: 'de verboden vrucht'

Tomás Borge

De laatste nog levende medeoprichter van het FSLN, Tomás Borge, rechtvaardigde tijdens het congres de verkrachting van de grondwet met de volgende woorden: 'De revolutie vormt de bron van het recht en de posities die daarbij worden ingenomen zijn legitiem en juist en staan ver boven het formele en het concrete. We zijn in revolutie en moeten voortgaan ... daarom is de bepaling door het hoogste orgaan van dit land (de grondwet) onjuist ... De grootste rechtmatigheid ligt in de volkswil. Er zijn momenten in de strijd waarin je niet van leider kunt veranderen.' Daarop werd zonder verdere discussie Ortega gekroond tot kandidaat. Ergo: het FSLN en Ortega staan boven de wet en het doel heiligt de middelen. Overigens is er in geen velden of wegen iets van een revolutie te merken en de 2000 partijleden op het congres zijn op geen enkele manier een afspiegeling van de 'volkswil'. De dagbladen in Nicaragua schreven de volgende dagen dan ook over het congres als 'één groot theater'. Sofía Montenegro noemde het in *El Nuevo Diario* een opera buffa, daarmee niet alleen doelend op de apologie van Borge maar ook op het gênante optreden van Ortega die zijn kandidatuur accepteerde door met zware stem op gedragen toon *Nicaragua* -van Nicaragua's befaamde dichter Rubén Darío- voor te lezen, waarop met hoongelach en plaatsvervangende schaamte werd gereageerd.

Emotionele betrokkenheid

Maar, al is Ortega's kandidatuur illegaal, er bestaat een grote kans dat Ortega in november wint. Niet alleen dankzij manipulaties (dat het FSLN geen onafhankelijke waarneming wil zegt al iets; daarnaast blijkt er grote willekeur te zijn bij het uitreiken van persoonsbewijzen die nodig zijn voor het stemmen, waarbij FSLN-sympathisanten begunstigd worden), er is nog steeds een groot aantal mensen in Nicaragua dat het FSLN ondanks alles trouw blijft. Jetske Hylkema (zie elders in dit nummer) stelt in haar onderzoek naar hoe de revolutie het leven van jonge sandinisten tekende: 'Het is interessant om te zien dat de Vernieuwende Sandinistische Beweging (Movimiento Renovador Sandinista), een partij die zich in 1994 onder leiding van onder anderen Sergio Ramírez van het FSLN afsplitste, voor veel sandinistische revolutionaire actoren geen alternatief lijkt te zijn. Dit geldt veel minder voor de jongere generaties die de revolutie niet direct hebben meegemaakt. Een verklaring hiervoor lijkt de sterke aanwezigheid van het FSLN in het sociale geheugen van de revolutie maar ook de sterke emotionele betrokkenheid die de sandinistische revolutionaire actoren met de revolutie en de partij hebben.' Kortom: Veel Nicaraguanen die de revolutie hebben meegemaakt, blijven het FSLN de waarde toekennen die zij er destijds aan hechtten. Alle 21 betrokkenen die Jetske voor haar onderzoek interviewde gaven aan dat ze het sociale idee van de revolutie (het opkomen voor de zwakkeren in de samenleving) hebben behouden. Je zou kunnen concluderen dat veel kiezers op het FSLN stemmen, niet om waar het nu voor staat, maar om wat het dertig jaar geleden was.

Marian van Stiphout

Voor de tiende keer Onderwijsgroep op werkbezoek in Matagalpa

Eind april gaat voor de tiende keer een groep leerkrachten uit Tilburg op werkbezoek in Matagalpa. In 1993 begonnen we met een kennismakingsbezoek aan onze zusterscholen.

Vanuit de scholen De Einder en sio Hoogvenne werd het initiatief genomen onze vrienden in Matagalpa echt te leren kennen. Een jaar eerder waren drie directrices uit Matagalpa -Angela, Martha en Marlene- bij ons op bezoek geweest. Een tegenbezoek was het minste wat we konden doen. En dat hebben we geweten! Kort na het bezoek dat onder leiding stond van Jan Vugts

namen we ons voor elke twee jaar onze collega's in Nicaragua te gaan bezoeken. Niet alleen brachten we onze gulden en euro's mee om scholen op te knappen en leermiddelen te kopen, maar ook hielden we tal van workshops voor leerkrachten en kinderen om hen iets te leren van het onderwijssysteem in Nederland. En dat hebben we tot nu toe volgehouden al zijn inmiddels De Einder en sio Hoogvenne veranderd in Panta Rhei en Zonnestein. Wel gingen we steeds in wisselende samenstelling en de laatste jaren ook vergezeld van collega's van De Hondenberg uit Oisterwijk. Vaak sloten vrijwilligers vanuit de andere werkvelden van de Stedenband zich bij ons aan. De kleinste bezoekgroep bestond in 1995 uit zes personen. Vaker waren er twintig of meer belangstellenden die de oversteek naar Nicaragua maakten. Fantastisch dat zo velen zich op eigen kosten, in hun eigen vrije tijd, aansloten bij een werkbezoek om mede invulling te geven aan de stedenband met Matagalpa.

En dan nu de tiende onderwijsreis. We starten ook met z'n tienen. Na een week voegt nummer elf (Henk) zich bij ons. Het grootste gedeelte van de werkgroep bestaat uit leerkrachten van obs Panta Rhei. De zeven collega's van Panta Rhei en Zonnestein zijn al een of meerdere keren in Nicaragua geweest. Ik ga zelfs voor de elfde keer mee. Daarnaast gaan ook Toon, Cil en Wil mee die hun werk met de onderwijsvakbond Anden een nieuwe impuls willen geven. Cil zal overigens als lid van de Mujeres de vrouwenprojecten zoals het microkredietproject, het sportproject en natuurlijk het Casa Materna gaan bezoeken. Toon en Wil komen zoals gewoonlijk dagen te kort om hun wensenlijst af te werken.

In voorgaande reizen, tijdens de bezoeken op onze zusterscholen, zijn we gestuit op het fenomeen dat leerkrachten in Matagalpa zich slechts van enkele onderwijsvormen bedienen. De juf vertelt iets en de kinderen schrijven dat op; het bord staat volgeschreven met tekst, de kinderen lezen dat en >>

NicaraguawEEK op Panta Rhei
foto: Panta Rhei

klasje in een van de zusterscholen La Chispa
foto: Gé Mooren

schrijven de zaak over. Dat er ook tal van andere, voor kinderen veel aantrekkelijkere en efficiëntere werkvormen zijn, willen we tijdens ons komende werkbezoek met de collega's van de zusterscholen delen.

In een intensieve workshop bespreken we aan het begin van het werkbezoek de theorie van de Meervoudige Intelligentie. Kort gezegd komt het erop neer dat mensen over meerdere vormen van intelligentie beschikken. Niet alleen is er een verbale of mathematische intelligentie. Ook beschikken mensen in meerdere of mindere mate over muzikaal-ritmische intelligentie, visueelruimtelijke capaciteiten, lichamelijke en naturalistische intelligentie en mogelijkheden om contacten met anderen aan te gaan. Als je daar vanuit gaat, kun je veel meer werkvormen gebruiken om kinderen zich leerstof eigen te maken. Kringgesprekken, samen spelen, samen werken, ontdekkend leren van wat de natuur biedt, knutselen, bouwen, construeren, etcetera
Wies, Elly, Mayke, Doortje, Gerda, Gonnie en ik bespreken een fors aantal van

die 'andere' werkvormen in een workshop en geven praktische handreikingen. Later tijdens het bezoek gaan we ook daadwerkelijk naar de scholen om samen met de Matagalpese leerkrachten een eerste aanzet te geven tot een veranderende kijk op goed onderwijs.

Vanuit het Comité Mano Vuelta is uitermate enthousiast gereageerd op onze plannen. Dat wil ook graag dat we onze ideeën op de opleiding voor onderwijzers bespreken en daar een gastcollege geven. De twee weken die we met z'n allen in Matagalpa doorbrengen zullen gevuld zijn ... Want uiteraard is er binnen de bezoegroep ook veel belangstelling voor de andere projecten die in Matagalpa door de stedenband worden ondersteund.

In de derde week van ons bezoek gaan de wegen wat uiteen. Een aantal blijft in Matagalpa. Enkelen gaan al naar huis of gaan mooie toeristische plekjes in Nicaragua bezoeken.

We hebben er zin in. Als je onze reis wilt volgen is dat mogelijk via het reislog, onderdeel van de website van de Stedenband. Mooie foto's en prachtige verhalen zul je er vinden vanaf 23 april tot ongeveer 13 mei. Ook zullen we met z'n allen ná onze reis verslag doen aan de belangstellenden. Hiervan zullen we je via de website iets laten weten.

namens de bezoegroep,
Frans Couwenberg

Koen Wessing 1942 - 2011

Nicaragua, 19 juli 1979: de sandinistische guerrilla trekt Managua binnen. De revolutie is een feit; de burgeroorlog -waarbij meer dan 50 duizend Nicaraguanen de dood vonden- is ten einde. In de zomer van het jaar daarvoor vielen in León en Estelí alleen al 6.000 doden toen de regering Somoza het door het FSLN georganiseerde (voorlaatste) offensief pareerde met bombardementen. Ooggetuige was Koen Wessing, Nederlands fotograaf. Op een van zijn beroemdste foto's zien we twee vrouwen, één van hen het hoofd in de nek, heft haar armen in de lucht, de handen hangen slap neer; de andere vrouw heft de armen voor zich, met haar bovenlijf iets voorovergebogen en haar bekken naar achteren lijkt ze voor iets terug te deinzen, in elkaar te zakken. 'n Dans, op het eerste gezicht, maar dan zie je de pijn, het verdriet, in de open mond, in de gesloten ogen, in de slappe handen. Ook de atmosfeer speelt daarin mee, de zon schijnt van hoog aan de hemel op de vrouwen, maar achter hen zie je een zware wolkenlucht. Er heeft zich iets verschrikkelijks afgespeeld, maar het verschrikkelijke staat niet op de foto: het lichaam van hun vermoorde vader, slachtoffer van het bombardement in Estelí. Of toch wel? Is het verschrikkelijke niet het verdriet, de wanhoop van de twee dochters.

In 1978 maakte Koen Wessing een hele serie foto's in Estelí. Op een andere foto zien we wel een glimp van het slachtoffer -een kind- het ligt onder een wit laken, alleen de voeten steken eronderuit. Maar ook hier spreekt hetgeen wat er omheen te zien is: het gezicht van de moeder, de handen van de vader, de buurvrouw met het doekje voor de neus, het kapotgeschoten plaveisel (zie foto achterkant kaft).

Koen Wessing was niet alleen in Nicaragua om politieke conflicten te fotograferen. In 1973 was hij in Chili enige dagen nadat president Allende ten val was gebracht; in 1980 was hij in El Salvador toen tijdens de begrafenis van aartsbisschop Romero de menigte werd beschoten. Indrukwekkende foto's leverde het op, mooie foto's, verschrikkelijke foto's. Wessing werd beroemd door zijn reportages in Latijns-Amerika in de jaren zeventig en tachtig. 'De historische gebeurtenissen die zich daar afspeelden, in een wrede wereld van burgeroorlogen, vrijheidsstrijd en bombardementen, leerden we vooral door zijn foto's kennen. Ze zijn monumenten geworden van de geschiedenis, verslagen van een ooggetuige waar we alleen maar zwijgend bij stil kunnen staan', schreef Willem Ellenbroek in *de Volkskrant*. Al zocht Wessing het beroemd zijn niet. Ellenbroek: 'Hij was een zwerver, een romanticus en een wereldverbeteraar ... hij werd de fotograaf-bohémien en de geëngageerde barricadier, die werkte vanuit een levenshouding en niet om het gewin.'

Op 2 februari dit jaar overleed Koen Wessing op 69-jarige leeftijd.

Marian van Stiphout

voor meer foto's kijk op www.hollandse-hoogte.nl

Koen Wessing
foto: Koos Breukel

deel van de redactie tijdens het verzenden van het honderdste nummer; vlnr Tim (stagiair), Miranda, Toon en Marian
foto's: Herman Fitters

Dank

Niet alleen voor de redactie van *¡Cómo No!* was het laatste nummer speciaal. Ook de lezers hebben laten weten dat nummer honderd niet onopgemerkt aan hen voorbij is gegaan. Er kwamen veel reacties en felicitaties binnen, per mail, per brief, per telefoon, per kaart, soms zelfs begeleid door een gift. Hartverwarmend! Het heeft ons goed gedaan. Zolang we zulke lezers hebben, gaan we door. Dankjulliewel!

'Onze' vrouwen delen in het succes van Monique van Houtum

Moe en voldaan waren Monique en haar collega's na het drukke weekend van de opening van haar tweede Afscheidshuis. Wij mochten delen in de feestvreugde.

Afscheid nemen van een overledene in een persoonlijke omgeving in plaats van in een rouwcentrum wordt steeds populairder. Zo zag Monique van Houtum Uitvaartbegeleiding de afgelopen twee jaar nabestaanden massaal kiezen voor haar Afscheidshuis aan de Oude Lind 35. Het is er zo druk, dat een tweede Afscheidshuis in Tilburg is ingericht. Dat werd zondag 20 februari aan de Dijksterhuisstraat 2 geopend. Het Afscheidshuis geeft de mogelijkheid om in huiselijke sfeer op elk gewenst moment van de dag afscheid te nemen van een dierbare overledene.

Monique van Houtum is sinds maart 2010 ambassadeur voor het project Microkrediet voor vrouwen van de Stedenband Tilburg-Matagalpa. In eigen kring benadrukt ze het belang dat vrouwen kansen krijgen. 'Vrouwen in Nicaragua die voor zichzelf beginnen, zijn niet heel anders dan ik toen ik ruim vijf jaar geleden voor mezelf begon. Als wij een kleine aanvulling voor die vrouwen kunnen doen, doen we dat met hart en ziel!'

In plaats van bloemen of geschenken wilde ze graag een donatie voor het project: de opbrengt is bijna 1400 euro. Daar kunnen een aantal vrouwen in Matagalpa een goede start mee maken. Monique en collega's: we vinden het geweldig!

Anneke van Luijken

Monique van Houtum
foto: Anneke van Luijken

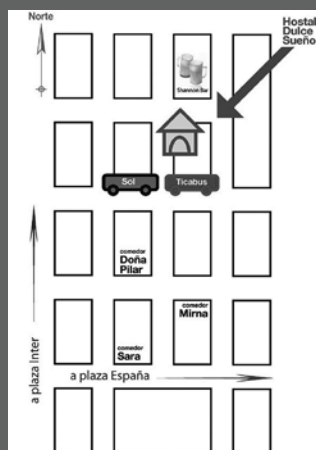
Bridgen voor het project Microkrediet

Zondag 23 januari was het weer zover. Na grondige voorbereidingen van de vrouwensportschool Kwidam en de projectgroep Microkrediet van onze vrouwengroep kon de derde bridgedrive plaatsvinden. Net als het jaar ervoor opende buurthuis De Spijkerbeemde haar deuren om onze activiteit gastvrij te begeleiden. Vijftig paren hadden zich ingeschreven. Onder de deskundige begeleiding van Bett Bongaarts werd heel de middag geestdriftig gespeeld. Volstreekte stilte tijdens het spel en vrolijk gebabbel bij kleine pauzes losten elkaar af. De bridgers werden regelmatig voorzien van een hapje en een drankje. De sfeer was ontspannen spannend want er werd tenslotte gespeeld om de wisseltrofee. Voor mij als leek in de bridgesport werd het na sluiting van de drive een gegoochel met cijfers en pools en ja, er kwam een winnend duo uit en de beker wisselde van eigenaar. De verdere prijzen bestonden uit flessen drank en wie geen prijs had kon zelf een alcoholische versnapering nemen en bedenken dat het wel zeer de moeite waard is om het volgend jaar, januari 2012, in de herkansing te gaan. De bridgedrive bracht voor het project microkrediet 900 euro op!

Len Linthorst

tijdens de bridgedrive
foto's: Willy de Lange
prijzen

Dulce Sueño

Zoete droom

Op slechts een blok van het internationale busstation van Ticabus in Managua, ligt Hostal Dulce Sueño. Het pension biedt naast een vriendelijke atmosfeer comfortabele slaapkamers met privé badkamers, een keuken, een wasservice en begeleidde tours onder meer door het historisch centrum van Managua. Het voert als lemma: *Viva la vida Nica y disfruta las noches calientes de Managua*. Dit pension wordt gerund door Marja van Deurse, oudgediende van de Stedenband, en haar man Alex. Men spreekt er uiteraard ook Nederlands. Misschien een tip voor reizigers op weg naar Matagalpa die hun eerst nacht in Managua moeten doorbrengen.

Gioconda Belli

Een land met overal centra voor kinderopvang, crèches en 'babykamers' in kantoorgebouwen, moederschap als verplichte vak op de universiteit voor mannen én vrouwen, een rigoureuze andere benadering van huiselijk geweld, een nieuwe regering die noch kapitalistisch, noch socialistisch is met een linkse erotische partij waarbij het *felicismo*, zeg maar 'blijisme', een belangrijk thema is. Welke vrouw zou daar niet willen wonen? Het bestaat allemaal in *El País de las Mujeres* (Het land van vrouwen), het nieuwste boek van Gioconda Belli. In Faguas, een klein Latijns-Amerikaans land, hebben vrouwen de macht overgenomen en zetten er een serie hervormingen in gang. Een giftige wolk ten gevolge van een vulkaanuitbarsting heeft het testosterongehalte van mannen doen kelderen, zodat de vrouwen weinig last van hen hebben. Het boek verbeeldt hoe de wereld er uit zou zien als zij gerund werd door vrouwen, althans volgens Belli.

Interessant is dat Gioconda Belli die linkse erotische partij (de Partido de la Izquierda Erótica oftewel PIE) graag zou willen laten registreren voor de verkiezingen van dit jaar in Nicaragua hoewel dat waarschijnlijk niet mogelijk is. Wel wordt het manifest van de partij overal verspreid in de hoop dat sommige voorstellen worden overgenomen door een partij of door een van de kandidaten.

In het partijmanifest verklaart Belli dat het beleid van de regering in Nicaragua -die vanaf de oprichting voornamelijk bestond uit mannen, met een minimale deelname van vrouwen- een mislukking is; een aaneenrijging van oorlogen, revoluties, smerige verkiezingen, corruptie, populisme en dictatuur. Vrouwen willen niet meer de dupe zijn van incapabele regeringen die corrupt zijn en de grondwet aan hun laars lappen.

Gioconda Belli (Managua, 1948) schreef een groot aantal boeken waarvan er veel in het Nederlands werden vertaald zoals: *La mujer habitada* (De bewoonde vrouw) 1988, *Sofía de las presagios* (Dochter van de vulkaan) 1990, *El país bajo mi piel; memorias de amor y guerra* (Kroniek van liefde en oorlog) 2001 en *El infinito en la palma de la mano* (Oneindigheid in een handpalm) 2008. Voor *El país de las mujeres* kreeg zij als eerste vrouw de Premio 'La otra orilla', een prijs voor Latijns-Amerikaanse literatuur. Voor wie geen Spaans kent is het nog even wachten op de vertaling.

GIOCONDA BELLI
EL PAÍS DE LAS
MUJERES

La otra orilla

Marian van Stiphout

Agenda

- **zaterdag 26 maart - plantdag Geboortebos**
Van 9.45 tot 12.00 uur worden in het Noorderbos de nieuwe Geboortebomen 2010 geplant (de plantactie in het najaar van 2010 ging niet door wegens de vele regen die toen viel). Het Geboortebos in het Noorderbos is gekoppeld aan het Geboortebos in Matagalpa. De Stedenband is aanwezig met informatie.
- **donderdag 7 april - lezing Gota Verde**
Van 19.30 tot 22.00 uur vindt in het Huis van de Wereld een bijzonder lezing plaats over het project Gota Verde. De lezing wordt gehouden door STRO (Social TRade Organisation - voorheen Strohalms) voor de Stedenband Tilburg-Matagalpa. De milieuwerggroep nodigt u uit om te komen luisteren naar het succesvolle verhaal van een project over duurzame biobrandstof dat in Honduras is opgezet. STRO is van mening dat dit project ook in Nicaragua kans van slagen heeft. Bent u geïnteresseerd in alternatieve energievormen of in duurzame initiatieven of ontwikkeling van werkgelegenheid in Nicaragua kom dan luisteren naar het verhaal van STRO.
- **zondag 10 april - Werelddansdag voor microkrediet**
Kom zondag 10 april naar vrouwensportschool Kwidam om kennis te maken met dansstijlen uit verschillende delen van de wereld. Steun het goede doel terwijl je swingt op Afrikaanse ritmes en Oriëntaalse klanken!
voorlopig programma:
 - 11.00 - 11.45 Afrikaanse Dans door Marijn Neuman
 - 12.00 - 12.45 Old Skool Jazz door Ans de Beer
 - 13.00 - 13.45 Oriëntaalse dans
 - 14.00 - 14.45 Basisdansen uit verschillende landen Nikki Spithost & Juultje Kranen
 - 15.00 Optreden professionele dansgroep en streetdancekidsgroep van Kwidam
 Je kunt aan één of meerdere workshops meedoen (10 euro). We hebben speciale studenten- en kindertarieven. De opbrengst gaat naar het Microkredietproject in Matagalpa.
- **23 april-11 mei - onderwijswerkbezoek aan Matagalpa**
Docenten van de scholen Panta Rhei en Zonnestein brengen een bezoek aan hun collega's en zusterscholen in Matagalpa. Ook enkele leden van de AOb reizen mee. Volg de voorbereidingen en de reis via het reislog.

Estelí 1978, familie rouwt om een slachtoffer van een bombardement
- met dank aan Hollandse Hoogte
foto: Koen Wessing